

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία

«Οι προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές στην
Ευρώπη από το 2015 έως σήμερα:
Συνέπειες σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό
επίπεδο»

Ξανθάκη Αικατερίνη – Παναγιώτα

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2018

University of Peloponnese

Faculty of Social and International Sciences

Department of Political Science and International Relations

**Master Program in
Global Political Economy**

**«The flows of refugees and immigrants in Europe
from 2015 to the present:
Consequences at political, economical and social
level»**

Xanthaki Aikaterini - Panagiota

Corinth, Greece, September 2018

Περίληψη

Η εργασία αυτή αναφέρεται στο κύμα των προσφύγων και των μεταναστών που έχουν φτάσει στην ευρωπαϊκή επικράτεια από το 2015 έως σήμερα (μέσα του 2018) και τις συνέπειες αυτού σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Πρόκειται για μια πρωτοφανή κρίση που καλείται η Ευρωπαϊκή Ένωση να αντιμετωπίσει.

Στο **Κεφάλαιο 1** γίνεται αναφορά στους νομικούς όρους του «μετανάστη», του «πρόσφυγα» και του «αιτούντος άσυλο» και τις διαφορές που υπάρχουν σε αυτές τις έννοιες.

Στο **Κεφάλαιο 2** μελετάται η εξέλιξη των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών στην Ευρώπη μέσω της Μεσογείου από το 2015 έως και το 2018, όπως επίσης και οι θάνατοι και οι εξαφανίσεις που έχουν καταγραφεί την ίδια αυτή χρονική περίοδο.

Στο **Κεφάλαιο 3** μελετάται ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την διαχείριση μέσω της χρηματοδότησης και των ευρωπαϊκών προγραμμάτων που έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς τα κράτη μέλη. Επίσης γίνεται αναφορά στην δομή του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου καθώς και στις αδυναμίες που αυτό παρουσιάζει κατά την εφαρμογή του.

Στο **Κεφάλαιο 4** μελετώνται οι θετικές και αρνητικές συνέπειες των ροών αυτών τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό και κοινωνικό – πολιτισμικό επίπεδο.

Τέλος, στο **Κεφάλαιο 5** επιχειρείται η αξιολόγηση της ευρωπαϊκής πολιτικής και γίνεται αναφορά σε προτάσεις πολιτικής με στόχο την καλύτερη διαχείριση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών τόσο για τους ίδιους τους ανθρώπους όσο και για τις χώρες υποδοχής αυτών.

Λέξεις κλειδιά: πρόσφυγας, μετανάστης, χρηματοδότηση, UNCHR, CEAS, EASO, ΔΟΜ

Abstract

This work refers to the flow of refugees and immigrants who have arrived in the European territory from 2015 to the present (in 2018) and its consequences at a political, economical and social level. This is an unprecedented crisis that the European Union is called to deal with..

Chapter 1 refers to the legal terms of "migrant", "refugee" and "asylum seeker" and the differences that exist in these concepts.

Chapter 2 analyzes the evolution of refugee and migratory flows across Europe through the Mediterranean Sea from 2015 to 2018, as well as the deaths and disappearances recorded at the same time.

Chapter 3 examines the role of the European Union in managing of these flows through funding and the European programs that have been approved by the European Commission to the Member States. Reference is also made to the structure of the Common European Asylum System and its weaknesses in its implementation.

Chapter 4 examines the positive and negative effects of these flows both at a political, economical, and socio-cultural level.

Finally, **Chapter 5** attempts to evaluate European policy and refers to policy proposals aimed at a better management of refugee and migratory flows for the people themselves and their host countries.

Keywords: refugee, immigrant, funding, UNCHR, CEAS, EASO, IOM

Υπεύθυνη Δήλωση

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη της συγγραφέως και ο επιβλέπων, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις

Η δηλούσα

Ξανθάκη Αικατερίνη - Παναγιώτα

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	3
Abstract.....	4
Κατάλογος Πινάκων	7
Κατάλογος Διαγραμμάτων	8
Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο 1: Νομικός διαχωρισμός Μετανάστη – Πρόσφυγα - Αιτών Άσυλο.....	11
Κεφάλαιο 2: Προσφυγικές & μεταναστευτικές ροές από το 2015 έως το 2018....	14
Κεφάλαιο 3: Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για διαχείριση της προσφυγικής κρίσης μέσω:	18
α) Χρηματοδότησης	18
β) Προγραμμάτων	25
γ) Δομή και αδυναμίες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου	26
Κεφάλαιο 4: Οι θετικές και αρνητικές συνέπειες των προσφυγικών ροών σε:	
α) Πολιτικό επίπεδο	32
β) Οικονομικό επίπεδο.....	35
γ) Πολιτισμικό - κοινωνικό επίπεδο	39
Κεφάλαιο 5: Αξιολόγηση της ευρωπαϊκής πολιτικής και προτάσεις.....	40
Παράρτημα	44
Βιβλιογραφία	46

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1: Main Nationalities of Arrivals 2015 – 2018.....44

Πίνακας 2.2: Θάνατοι στην Μεσόγειο.....44

Πίνακας 2.3: Persons of concern.....44

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 4.1: Απόψεις Ευρωπαίων πολιτών για τους πρόσφυγες.....45

Εισαγωγή

Οι αυξανόμενες ροές μεταναστών από περιοχές τόσο της Μέσης Ανατολής όσο και της Αφρικής θέτουν αυξανόμενες προκλήσεις για τις κοινωνίες και τις οικονομίες της Ε.Ε.. Η κρίση του 2015 και του 2016 ήταν αποτέλεσμα του πολέμου στην Συρία και συνδέθηκε ταυτόχρονα με τις μεταναστευτικές ροές που παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια κυρίως από τις προαναφερθείσες περιοχές προς την Ευρώπη, καθώς οι αιτούντες άσυλο που έφτασαν στην Ε.Ε. το 2015 ξεπέρασαν το ένα εκατομμύριο ετησίως. Κατά συνέπεια, αυτές οι πολυάριθμες εισροές προσφύγων και η διαχείριση αυτών αποτελεί πρωτοφανή πρόκληση για τα κράτη – μέλη της Ε.Ε.¹

Τα κύρια ερωτήματα που προκύπτουν είναι κατά πόσο έχουν αυξηθεί οι προσφυγικές ροές από το 2015 έως σήμερα στην Ευρώπη και ποιες θα είναι οι επιπτώσεις αυτών σε πολιτικό, οικονομικό και πολιτισμικό – κοινωνικό επίπεδο. Κίνητρο για την εκπόνηση αυτής της διπλωματικής αποτελεί η συνείδηση του μεγέθους της κρίσης αυτής και οι τυχόν επιπτώσεις που αυτή θα επιφέρει στο ευρωπαϊκό έδαφος.

Για το λόγο αυτό, η παρούσα εργασία διαρθρώνεται ως εξής: Στο κείμενο που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά ζητήματα που αφορούν στην μετανάστευση στην Ευρώπη. Αρχικά, στο θεωρητικό μέρος γίνεται αναφορά στο διαχωρισμό των νομικών εννοιών *Μετανάστη – Πρόσφυγα – Αιτών άσυλο* αλλά και στην εξέλιξη των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών από το 2015 έως σήμερα. Κατόπιν, γίνεται αναφορά στον ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της χρηματοδότησης, των προγραμμάτων που παρέχει η ίδια στα κράτη μέλη για την διαχείριση της κρίσης αυτής και τέλος, στην δομή και τις αδυναμίες του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου. Εν συνεχεία, στο ερευνητικό μέρος της εργασίας, επιχειρείται η παρουσίαση των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων του φαινομένου στον ευρωπαϊκό χώρο. Τέλος, επιχειρείται η αξιολόγηση της ευρωπαϊκής πολιτικής και γίνεται αναφορά σε προτάσεις πολιτικής με στόχο την καλύτερη διαχείριση των ροών αυτών.

---

¹Artis Kancs - Patrizio Lecca, “*Long-term Social, Economic and Fiscal Effects of Immigration into the EU: The Role of the Integration Policy*”, JRC Working Papers in Economics and Finance, April 2017, p.g 1-2 https://ec.europa.eu/futurium/sites/futurium/files/jrc107441_wp_kancs_and_lecca_2017_4.pdf

Σκοπός της διπλωματικής αυτής εργασίας είναι αφενός η μελέτη της εξέλιξης των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών από το 2015 – την αρχή της κρίσης – έως και σήμερα στο ευρωπαϊκό έδαφος και αφετέρου, οι επιπτώσεις των ροών αυτών σε πολιτικό, οικονομικό και πολιτισμικό – κοινωνικό επίπεδο. Για τον λόγο αυτό, τίθενται οι εξής στόχοι:

1. Παρουσίαση των προσφυγικών ροών από το 2015 έως και σήμερα στον ευρωπαϊκό χώρο
2. Ο ρόλος και η παρουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε μέσω χρηματοδότησης και προγραμμάτων είτε μέσω του νομοθετικού πλαισίου που διαθέτει για την μεταναστευτική πολιτική
3. Επιπτώσεις των ροών αυτών σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Τέλος, μαζί με την παρουσίαση των γενικών συμπερασμάτων, θα επιχειρηθεί και μια σκιαγράφηση προτάσεων πολιτικής, όπου αυτές απορρέουν από την διπλωματική αυτή εργασία.

Κεφάλαιο 1^ο

Νομικός διαχωρισμός Μετανάστη – Πρόσφυγα – Αιτών Άσυλο

Ο βασικότερος πυλώνας για το δίκαιο των προσφύγων, που καθορίζει τις προϋποθέσεις για την παροχή διεθνούς προστασίας, τις υποχρεώσεις των κρατών καθώς και τον ορισμό του Πρόσφυγα είναι η Σύμβαση του 1951 και συμπληρωματικά, η Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου του 2011.² Η Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων αντικατοπτρίζει την από κοινού βούληση των κρατών με στόχο την επίλυση του προσφυγικού ζητήματος, ενώ για πρώτη φορά ορίζει τα δικαιώματα που έχουν τόσο οι αλλοδαποί όσο και οι πολίτες της χώρας υποδοχής, με τρόπο ισότιμο. Παρέχει επίσης νομική κάλυψη στους πρόσφυγες, οι οποίοι από την πλευρά τους καλούνται να σεβαστούν τους νομούς της χώρας ασύλου.³

Στην τρέχουσα μεταναστευτική κρίση που μαστίζει την Ευρώπη, χρησιμοποιούνται καθημερινά οι όροι «μετανάστης», «πρόσφυγας» και «αιτών άσυλο», όροι που πολλές φορές μοιάζουν να είναι συνώνυμοι. Κάθε όρος, ωστόσο, έχει ένα ξεχωριστό νόημα που φέρει διαφορετικές διεθνείς υποχρεώσεις και συνέπειες.⁴ Πιο συγκριμένα:

1) Μετανάστης: «Είναι το πρόσωπο που για λόγους διαφορετικούς από εκείνους που αναφέρονται στον ορισμό εγκαταλείπει οικειοθελώς τη χώρα του με σκοπό να εγκατασταθεί αλλού. Μπορεί δε να ωθείται από την επιθυμία για αλλαγή ή για περιπέτεια ή από οικογενειακούς ή άλλους προσωπικούς λόγους. Εάν ωθείται αποκλειστικά από οικονομικά κίνητρα, είναι οικονομικός μετανάστης και όχι πρόσφυγας».⁵

---

² Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/Dve-2011-95-Qualification.pdf>

³ Lawpost, «Τι προβλέπει η Σύμβαση της Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων: Ποιος θεωρείται πρόσφυγας, ποια τα δικαιώματά του και άλλες χρήσιμες πληροφορίες για τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951», Μάρτιος 2016 <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/voithitika-kemena/ti-provlepei-i-symvasi-tis-genevis-gia-kathestos-ton-prosfygon>

⁴ Alan Travis, “Migrants, refugees and asylum seekers: what's the difference?”, The Guardian, August 2015 <https://www.theguardian.com/world/2015/aug/28/migrants-refugees-and-asylum-seekers-whats-the-difference>

⁵ Γραφείο του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες, «Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων» σύμφωνα με τη Σύμβαση

Σύμφωνα με την Έγερση Αρμοστεία για τους πρόσφυγες, η διάκριση ανάμεσα στον οικονομικό μετανάστη και τον πρόσφυγα είναι πολλές φορές ασαφής. «Πίσω από τα οικονομικά μέτρα που επηρεάζουν την απόκτηση των μέσων διαβίωσης μπορεί να υπάρχουν φυλετικοί, θρησκευτικοί ή πολιτικοί στόχοι ή διαθέσεις εναντίον μιας ορισμένης ομάδας. Σε περιπτώσεις όπου τα οικονομικά μέτρα αφανίζουν την οικονομική υπόσταση ενός συγκεκριμένου τμήματος του πληθυσμού (όπως π.χ. η κατάργηση των δικαιωμάτων άσκησης εμπορίου ή επιβολή άνιση ή υπερβολικής φορολογίας σε συγκεκριμένη εθνική ή θρησκευτική ομάδα), τα πρόσωπα που πλήττονται μπορεί ανάλογα με τις περιστάσεις να γίνουν πρόσφυγες όταν εγκαταλείπουν τη χώρα».⁶

2) Πρόσφυγας: Πρόκειται για το άτομο που αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη δίωξη και που βρίσκεται έξω από την πατρίδα του.⁷ Στο διεθνές δίκαιο, το νομικό καθεστώς που εφαρμόζεται στους πρόσφυγες πηγάζει από τη Σύμβαση των Η.Ε για «το Καθεστώς των Προσφύγων της 28ης Ιουλίου 1951 και το Πρωτόκολλο για το Καθεστώς των Προσφύγων της 31ης Ιανουαρίου 1967». Ειδικότερα, με το Πρωτόκολλο του 1967, τα κράτη ήταν υποχρεωμένα να εφαρμόσουν τις διατάξεις της Σύμβασης του 1951.⁸

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη Σύμβαση του '51, ο όρος «πρόσφυγας» εφαρμόζεται σε κάθε πρόσωπο που: «έχει βάσιμο φόβο δίωξης λόγω φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» Επιπλέον το πρόσωπο αυτό πρέπει να βρίσκεται εκτός της χώρας ιθαγένειάς του και δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί, να θέσει τον εαυτό του υπό την προστασία της εν λόγω χώρας ή ο ανιθαγενής ο οποίος, βρίσκεται εκτός της

του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων, ΣΤ' Έκδοση, Αθήνα 2009, σελ 27

⁶ Γραφείο του Έργου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες, «Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων» σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων, ΣΤ' Έκδοση, Αθήνα 2009, σελ 27

⁷ Canadian Council for Refugees, "Refugees and Immigrants: A glossary", September 2010, http://ccrweb.ca/sites/ccrweb.ca/files/glossary_en.pdf

⁸ Γραφείο του Έργου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες, «Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων» σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων, ΣΤ' Έκδοση, Αθήνα 2009

χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής για τους ίδιους πάλι λόγους, δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν». ⁹

Να σημειωθεί ότι συχνά χρησιμοποιούνται και οι όροι «Πολιτικός πρόσφυγας», «Οικονομικός πρόσφυγας», «Περιβαλλοντικός πρόσφυγας», οι οποίοι δεν έχουν νόημα στο νόμο. Μπορούν να προκαλέσουν σύγχυση επειδή υποδηλώνουν λανθασμένα ότι υπάρχουν διαφορετικές κατηγορίες προσφύγων. ¹⁰

3) Αιτών άσυλο: Είναι το πρόσωπο εκείνο που έχει υποβάλει αίτημα προκειμένου να αναγνωρισθεί η προσφυγική του ιδιότητα, ενώ η απόφαση επί του αιτήματός του εκκρεμεί. Έως ότου αναγνωριστεί ως πρόσφυγας, διαθέτουν – σύμφωνα πάντα με το διεθνές προσφυγικό δίκαιο – το δικαίωμα της μη επαναπροώθησής του στη χώρα από την οποία κατάγεται. ¹¹ Συνεπώς, οι αιτούντες άσυλο έχουν δικαίωμα παραμονής στην χώρα υποδοχής, πρόσβαση σε όλες τις νόμιμες διαδικασίες, σε υπηρεσίες υγείας, στην εκπαίδευση και στην εργασία. ¹²

Έτσι, σε ότι αφορά την Ευρώπη και τον μεγάλο αριθμό ανθρώπων που φτάνουν τα τελευταία χρόνια μέσω θαλάσσης κυρίως στην Ελλάδα και την Ιταλία, χρησιμοποιούμε και τον όρο «πρόσφυγας» και τον όρο «μετανάστης». Η πλειοψηφία των ανθρώπων που φτάνουν στην Ελλάδα και την Ιταλία προέρχονται κυρίως από χώρες που έχουν βυθιστεί στον πόλεμο και για τις οποίες απαιτείται διεθνής προστασία. Ωστόσο, ένα μικρότερο ποσοστό προέρχεται από άλλες χώρες, και σε αυτές τις περιπτώσεις, ο όρος «μετανάστης» θα ήταν καταλληλότερος. Γι αυτό τον λόγο, η UNHCR με τους όρους «πρόσφυγες και μετανάστες» χαρακτηρίζει τις μετακινήσεις ανθρώπων δια θαλάσσης. Η επιλογή, λοιπόν, των λέξεων έχει ιδιαίτερη σημασία. ¹³

---

⁹ Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες, «Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων» σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων, ΣΤ' Έκδοση, Αθήνα 2009

¹⁰ Canadian Council for Refugees, "Refugees and Immigrants: A glossary", September 2010 http://ccrweb.ca/sites/ccrweb.ca/files/glossary_en.pdf

¹¹ UNHCR, "Refugee or migrant – Which is right? The two terms have distinct and different meanings, and confusing them leads to problems for both populations.", July 2016 <http://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html>

¹² Διεθνής Αμνηστία, «Βασικές ερωτήσεις και απαντήσεις για τα δικαιώματα προσφύγων & μεταναστών», Φεβρουάριος 2016, <https://www.amnesty.gr/blog/20206/vasikes-erotiseis-kai-apantiseis-gia-ta-dikaiomata-prosfygon-metanaston>

¹³ UNHCR, "Refugee or migrant – Which is right? The two terms have distinct and different meanings, and confusing them leads to problems for both populations.", July 2016 <http://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html>

Κεφάλαιο 2^ο

Προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη

από το 2015 έως το 2018

Ο αριθμός των ατόμων που αναζητούν προστασία στην Ευρώπη έχει αυξηθεί σημαντικά κυρίως την τελευταία τετραετία. Καθώς οι συγκρούσεις και η βία σε πολλά μέρη του κόσμου πυροδοτούν μαζική και παρατεταμένη μετακίνηση, οι πρόσφυγες αναζητούν ασφάλεια πέρα από την άμεση περιοχή. Όμως, οι ασφαλείς οδοί και οι διαδικασίες πρόσβασης σε αυτές είναι περιορισμένες, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι αυτοί που εγκαταλείπουν τις χώρες καταγωγής τους ή εκείνοι που θέλουν να επανενωθούν με λοιπά μέλη της οικογένειάς τους στην Ευρώπη να μην έχουν πολλές ευκαιρίες.¹⁴

Οι μεταναστευτικές ροές και πιέσεις που δέχεται η Ευρώπη μέσω των θαλάσσιων οδών είναι τεράστιες και αυτό καθιστά σαφές ότι καμία χώρα της Ε.Ε. δεν μπορεί ή δεν πρέπει να τις αντιμετωπίζει μόνη της.¹⁵ Τρεις μεσογειακές διαδρομές αποτέλεσαν τους κύριους δρόμους για την είσοδο στην Ευρώπη: από το Μαρόκο στην Ισπανία, από τη Βόρεια Αφρική, και κυρίως από τη Λιβύη, στην Ιταλία και από την Τουρκία στην Ελλάδα. Την άνοιξη του 2015, η Τουρκία έκλεισε τα σύνορά της με τη Συρία, θέτοντας τέλος σε μια τετραετή περίοδο πολιτικής ανοιχτής πόρτας, ενώ ταυτόχρονα, άνοιξε τα θαλάσσια σύνορά της με την Ελλάδα, η οποία έφερε όλο το φάσμα της προσφυγικής κρίσης στην Ευρώπη.¹⁶ Σημαντικό μέρος αυτών που παρέμειναν στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία – όσοι δηλαδή δεν κατάφεραν να μετεγκατασταθούν σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα – υπέβαλλαν αίτηση ασύλου στις χώρες όπου φιλοξενούνται για να εξασφαλίσουν κάποιο καθεστώς διεθνούς προστασίας (είτε προσφυγικό καθεστώς, είτε επικουρική προστασία).

Σταδιακά, ο αριθμός των αφίξεων στη Μεσόγειο άρχισε ολοένα να αυξάνεται, φτάνοντας στο απόγειο του τον Οκτώβριο του 2015, όταν 200.000 άνθρωποι διέσχισαν την Μεσόγειο θάλασσα. Ωστόσο, από την άνοιξη του 2016, οι ροές

¹⁴ UNCHR, "Refugees in Europe", October 2017 <http://www.unhcr.org/europe.html>

¹⁵ European Commission, «Priority: Migration - Towards a European agenda on migration», https://ec.europa.eu/commission/priorities/migration_en

¹⁶ Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mäiksoo, "The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia", Estonian Human Development Report 2016/2017 <https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

άρχισαν να μειώνονται, μετά την κοινή δήλωση ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Τουρκία, με αποτέλεσμα ο αριθμός των αφίξεων στα ελληνικά νησιά να μειωθεί στα 100 άτομα ημερησίως. Το 2015 και το 2016, περισσότεροι από 1,3 εκατομμύρια πρόσφυγες και μετανάστες έφθασαν στην Ευρώπη μέσω της Μεσογείου.¹⁷ Αυτός ο μεγάλος αριθμός προσφύγων έφερε τη μετανάστευση στο επίκεντρο του πολιτικού διαλόγου, προκάλεσε αλλαγές στις πολιτικές μετανάστευσης αρκετών χωρών. Για παράδειγμα, στην Σουηδία, το 2016 θεσπίστηκε νόμος με τον οποίο δυσκολεύουν ακόμα περισσότερο τα κριτήρια για οικογενειακή επανένωση, ειδικά για όσους χορηγήθηκε προσφάτως το προσφυγικό καθεστώς.¹⁸

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία που έχει δημοσιεύσει η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNCHR), από τις αρχές του 2015, περίπου 1,000,573 πρόσφυγες και μετανάστες έχουν φτάσει στην Ευρώπη δια θαλάσσης, κυρίως στην Ελλάδα και την Ιταλία.¹⁹ Υπολογίζεται επίσης, ότι 390.000 πρόσφυγες και μετανάστες διακινδύνευσαν τη ζωή τους διασχίζοντας τη Μεσόγειο Θάλασσα το 2016, με 181.400 άτομα να φτάνουν στην Ιταλία και 173.450 στην Ελλάδα.²⁰

Κατά την διάρκεια του 2017 η μεταναστευτική πίεση στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. παρέμεινε υψηλή, αλλά μειώθηκε συγκριτικά με το 2016, κυρίως στις ανατολικές και κεντρικές μεσογειακές διαδρομές, ενώ κατέγραψε μια σημαντική αύξηση στα δυτικά.²¹ Την συγκεκριμένη αυτή χρονιά, παρουσιάστηκε μείωση των αφίξεων στην Ευρώπη συγκριτικά με το 2016, καθώς εισήλθαν περίπου 186,768 άτομα,²² ενώ πάνω από 3,000 άνθρωποι πιστεύεται ότι έχουν πεθάνει ή έχουν εξαφανιστεί, στην προσπάθειά τους να διασχίσουν τη Μεσόγειο προκειμένου να φτάσουν στην Ευρώπη, με αναφορές πολλών άλλων που πεθαίνουν καθ' οδόν.²³

---

¹⁷ Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, "The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia", Estonian Human Development Report 2016/2017 <https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

¹⁸ Rachael Cerrotti, "Sweden was among the best countries for immigrants. That's changing", Global Post, Sep. 2017 <https://www.pri.org/stories/2017-09-11/sweden-was-among-best-countries-immigrants-thats-changing>

¹⁹ UNCHR, "Over one million sea arrivals reach Europe in 2015", by Jonathan Clayton/Hereward Holland; ed Tim Gaynor, December 2015 <http://www.unhcr.org/news/latest/2015/12/5683d0b56/million-sea-arrivals-reach-europe-2015.html>

²⁰ UNCHR, "Europe Emergency", 2018 <http://www.unhcr.org/europe-emergency.html>

²¹ Ετήσια έκθεση για το 2017 της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) http://publications.europa.eu/webpub/easo/annual-report-2017/img/Executive-Summary_EL.pdf

²² IOM, "Migration Flows – Europe" <http://migration.iom.int/europe/>

²³ UNCHR, "Operational portal – Refugee Situation",

Σε ότι αφορά το τρέχον έτος και με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, από τις αρχές του 2018 έως σήμερα, 63,800 άτομα προσπαθούν να φτάσουν στην Ευρώπη θέτοντας σε κίνδυνο την ζωή τους. Από αυτούς περίπου 50,000 έχουν ταξιδέψει δια θαλάσσης και περίπου 13,000 μέσω ξηράς, ενώ εκτιμάται ότι 1,443 άτομα έχουν χάσει την ζωή τους στην προσπάθεια αυτή.²⁴

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, οι πιο συχνές εθνικότητες εκείνων που έχουν φτάσει στην Ευρώπη μέσω των θαλάσσιων διαδρομών είναι από την Αραβική Δημοκρατία της Συρίας, το Ιράκ και ακολουθεί το Αφγανιστάν.²⁵ Όπως ο αριθμός των χωρών προέλευσης – από τις οποίες προέρχονται οι εκτοπισμένοι πληθυσμοί – είναι μικρός, έτσι μικρός παραμένει και ο αριθμός των χωρών υποδοχής. Ειδικότερα, η Τουρκία παραμένει η πρώτη χώρα στον κόσμο στην υποδοχή προσφύγων σε απόλυτους αριθμούς, με πληθυσμό 3,5 εκατ. πρόσφυγες, κυρίως συριακής καταγωγής.²⁶

Εκείνοι που φθάνουν στην Ευρώπη χρειάζονται επαρκή υποδοχή και βοήθεια, ιδίως τα άτομα που έχουν ειδικές ανάγκες, τα άτομα με κάποια ευαλωτότητα, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων παιδιών,²⁷ των επιζώντων της σεξουαλικής και φυλετικής βίας και τα άτομα εκείνα που επιθυμούν πρόσβαση σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου.²⁸ Εκτιμάται επίσης ότι ανάμεσα σε αυτά τα άτομα, υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι έχουν στερηθεί από την χώρα καταγωγής τους, εφόδια όπως: η απόκτηση ιθαγένειας αλλά και η πρόσβαση σε βασικά δικαιώματα όπως η εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη, η απασχόληση και η ελεύθερη κυκλοφορία.²⁹

Σε ότι αφορά την κατάσταση των αιτημάτων διεθνούς προστασίας που επικρατεί εντός των ευρωπαϊκών συνόρων, παρατηρούνται τα εξής: Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση για το 2015 – 2016 του EASO, το 2016 καταγράφηκαν περίπου 1,3 εκατομμύρια αιτήσεις διεθνούς προστασίας στην Ε.Ε., παρουσιάζοντας μείωση κατά 7% σε σχέση με το 2015, όταν υποβλήθηκαν σχεδόν 1,4 εκατομμύρια αιτήσεις. Οι

<https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

²⁴ IOM, “Migration Flows – Europe” <http://migration.iom.int/europe/>

²⁵ UNCHR, “Operational portal – Refugee Situation”,

<https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

²⁶ Ετήσια έκθεση για το 2017 της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) http://publications.europa.eu/webpub/easo/annual-report-2017/img/Executive-Summary_EL.pdf

²⁷ Ετήσια έκθεση για το 2017 της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) http://publications.europa.eu/webpub/easo/annual-report-2017/img/Executive-Summary_EL.pdf

²⁸ UNCHR, “Europe Emergency”, 2018 <http://www.unhcr.org/europe-emergency.html>

²⁹ UNCHR, “Figures at a glance: Statistical Yearbooks”, <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

περισσότερες αιτήσεις που καταγράφηκαν υποβλήθηκαν από πολίτες της Συρίας: ανέρχονται στο 26% του συνόλου των αιτήσεων στην Ε.Ε.. Οι περισσότερες αιτήσεις ασύλου που καταγράφηκαν το 2016 υποβλήθηκαν από πολίτες της Συρίας, του Αφγανιστάν, του Ιράκ, του Πακιστάν και της Νιγηρίας. (βλ. Πίνακα 2.1) Οι κύριες χώρες υποδοχής ήταν η Γερμανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Ελλάδα και η Αυστρία.³⁰

Σημαντική μείωση των αιτήσεων ασύλου παρουσιάστηκε για το 2017. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του EASO, έγιναν 728.470 αιτήσεις διεθνούς προστασίας στην Ε.Ε.. Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει μείωση κατά 44% σε σύγκριση με το 2016, όταν έγιναν σχεδόν 1,3 εκατομμύρια αιτήσεις ωστόσο παρέμειναν σε υψηλότερο επίπεδο από ό,τι πριν από την προσφυγική κρίση, η οποία ξεκίνησε το 2015.³¹ Η μεταναστευτική πίεση στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. παρέμεινε υψηλή, ωστόσο μειωμένη για δεύτερη συνεχή χρονιά, κυρίως στις διαδρομές της Ανατολικής και Κεντρικής Μεσογείου, ενώ άνευ προηγουμένου ραγδαία αύξηση σημειώθηκε στη διαδρομή της Δυτικής Μεσογείου.³²

Σε ό,τι αφορά την κατάσταση των αιτημάτων ασύλου κατά το α' εξάμηνο του τρέχοντος έτους, παρατηρήθηκε μια σχετική σταθεροποίηση των ποσοστών. Πρόσφατες αναλύσεις που δημοσιεύθηκαν από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) αποκαλύπτουν ότι ο αριθμός των αιτήσεων για διεθνή προστασία που υποβλήθηκαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2018 ήταν περίπου 301.390 στην Ε.Ε., δηλαδή μείωση κατά 15% σε σύγκριση με το πρώτο εξάμηνο του 2017 (βλ. Πίνακας 2.3). Ειδικά τον Ιούνιο του 2018 υποβλήθηκαν περίπου 51.300 αιτήσεις, 1.600 λιγότερα από ό,τι το Μάιο. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι κύριες χώρες καταγωγής των αιτούντων το α' εξάμηνο του 2018 ήταν η Συρία, το Αφγανιστάν, το Ιράκ, το Πακιστάν και η Νιγηρία. Από αυτούς, οι Σύροι και οι Αφγανοί κατέθεσαν ελαφρώς λιγότερες αιτήσεις, ενώ οι υπήκοοι του Ιράκ και του Πακιστάν, κατέθεσαν περισσότερες αιτήσεις από ό,τι τον Μάιο.³³

---

³⁰ Βασικά πορίσματα της ετήσιας έκθεσης της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) σχετικά με την κατάσταση του ασύλου στην Ε.Ε. για το έτος 2016

<https://www.easo.europa.eu/file/18819/download?token=w1pW0x81>

³¹ EASO Newsletter, "Number of asylum applications lodged in EU in early summer remains stable", August 2018 <https://www.easo.europa.eu/number-asylum-applications-lodged-eu-early-summer-remains-stable>

³² EASO, «Ετήσια έκθεση για την κατάσταση του ασύλου στην ΕΕ για το 2017», Ετήσια Έκθεση 2018 http://publications.europa.eu/webpub/easo/annual-report-2017/img/Executive-Summary_EL.pdf

³³ EASO Newsletter, "Number of asylum applications lodged in EU in early summer remains stable", August 2018 <https://www.easo.europa.eu/number-asylum-applications-lodged-eu-early-summer-remains-stable>

Θάνατοι και εξαφανίσεις που σημειώθηκαν στη Μεσόγειο

Η Μεσόγειος συνεχίζει να συγκεντρώνει τη συντριπτική πλειοψηφία των θανάτων που έχουν καταγραφεί παγκοσμίως. Από το 2014, σχεδόν 14.500 θάνατοι έχουν καταγραφεί συνολικά σε ολόκληρη την περιοχή.³⁴ Οι αφίξεις των προσφύγων μέσω θαλάσσης κορυφώθηκαν το 2015, όταν πάνω από ένα εκατομμύριο άνθρωποι έφτασαν στην Ευρώπη διασχίζοντας τη Μεσόγειο και σχεδόν 5.000 πέθαναν κατά την προσπάθεια αυτή.³⁵ Τρία χρόνια αργότερα, οι αφίξεις επανήλθαν στα επίπεδα πριν το 2014, παρουσιάζοντας δηλαδή σημαντική μείωση. Μέχρι στιγμής, το 2018, περίπου 42.000 άνθρωποι έχουν διασχίσει τη Μεσόγειο σε σχέση με το 2017, όπου ο αριθμός των προσφύγων είχε φτάσει τους 85.000.³⁶ (βλ. Πίνακα 2.2).

Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευση (IOM), «πολλοί από τους θανάτους που έχουν σημειωθεί στην Μεσόγειο, οφείλονται κατά κύριο λόγο α) σε πνιγμούς είτε λόγω των καιρικών συνθηκών που επικρατούν, είτε λόγω των μη ασφαλή μέσων διέλευσης (βάρκα) και β) σε προβλήματα υγείας π.χ. καρδιακή προσβολή ή υποθερμία κ.α.». ³⁷

Κεφάλαιο 3^ο

Ο ρόλος της Ε.Ε. στην διαχείριση της προσφυγικής κρίσης

A. Χρηματοδότηση

Η αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης και η διαχείριση των εξωτερικών συνόρων αποτελούν κορυφαίες προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.³⁸ Σε επείγουσες και εξαιρετικές περιστάσεις, όπως αυτή η ξαφνική εισροή προσφύγων στην Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να χρηματοδοτήσει και να προσφέρει

---

³⁴ IOM, “Improving Data on Missing Migrants”, Fatal Journeys, Volume 3 Part 1, 2017 <https://publications.iom.int/books/fatal-journeys-volume-3-part-1-improving-data-missing-migrants>

³⁵ IOM, “Migration Flows – Europe” <http://migration.iom.int/europe/>

³⁶ IOM, “Migration Flows – Europe” <http://migration.iom.int/europe/>

³⁷ IOM, “Missing Migrants: Tracking Deaths Along Migratory routes – Total Deaths recorded from 01 January to 21 August”, August 2018 <https://missingmigrants.iom.int/>

³⁸ European Commission, “EU budget for the refugee crisis and improving migration management: The commission’s contribution to the leaders’ agenda”, 2017 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171207_eu_budget_for_the_refugee_crisis_and_improving_migration_management_en.pdf

ανθρωπιστική στήριξη για άτομα που έχουν ανάγκη εντός της επικράτειας της Ε.Ε.³⁹ Για να καταστεί όλη αυτή η προσπάθεια επιτυχής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι σχετικοί οργανισμοί της Ε.Ε., στα πλαίσια της διαχείρισης του προσφυγικού, ανέπτυξε σχέσεις και συνεργασία με τους εξής οργανισμούς: τον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (FRONTEX), το Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης Ασύλου (EASO) και την Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες (UNCHR).⁴⁰

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η ανθρωπιστική βοήθεια που σχετίζεται με τις μεταναστευτικές πολιτικές στηρίζεται σε σημαντικά ποσά που προέρχονται από τα εξής κεφάλαια της Ε.Ε.: α) το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ολοκλήρωσης (με αρχική κατανομή ύψους 3,31 δισ. € για την περίοδο 2014 – 2020 και β) το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (με αρχική κατανομή 3,8 δισ. € για την περίοδο 2014 – 2020).⁴¹ Πιο συγκεκριμένα:

Αρχικά, στόχος του **Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME)** «είναι η υποστήριξη των προσπαθειών των κρατών-μελών για την υιοθέτηση και ανάπτυξη **α)** ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και μετανάστευσης (Common European Asylum System, CEAS), **β)** μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ένταξης νομίμων μεταναστών και δικαιούχων διεθνούς προστασίας καθώς και **γ)** μιας αποτελεσματικής πολιτικής επιστροφών, τηρώντας τις αρχές της αξιοπρέπειας και της διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁴² Παράλληλα στηρίζει τις προσπάθειες των κρατών για τη βελτίωση των ικανοτήτων υποδοχής, την εφαρμογή διαδικασιών ασύλου σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, την ένταξη των μεταναστών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και την αύξηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων επιστροφής».⁴³

---

³⁹ European Commission, “Emergency support within the EU”, April 2018

http://ec.europa.eu/echo/what-we-do/humanitarian-aid/emergency-support-within-eu_en

⁴⁰ UNCHR, “Regional Refugee and Migrant Response plan for Europe: January to December 2017”, Dec. 2016

<http://www.unhcr.org/partners/donors/589497d07/2017-regional-refugee-migrant-response-plan-europe-january-december-2017.html>

⁴¹ European Parliament, “EU funds for migration, asylum and integration policies”, Policy Department for Budgetary Affairs, Directorate General for Internal Policies of the Union, April 2018 <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2018/05/EU-funds-for-migration.pdf>

⁴² Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, «Νέα Προγραμματική Περίοδος 2014-2020 - Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME)» http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=GR&perform=view&id=5270&Itemid=497

⁴³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Διαχείριση της προσφυγικής κρίσης: Χρηματοδοτική στήριξη της Ε.Ε. στην Ελλάδα», Σεπτέμβριος 2016 europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2181_el.pdf

Το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ΤΕΑ) στηρίζει τις προσπάθειες που γίνονται σε εθνικό επίπεδο ώστε να επιτευχθεί ένα ομοιόμορφο και υψηλό επίπεδο ελέγχου των εξωτερικών συνόρων και να καταπολεμηθεί το διασυνοριακό οργανωμένο έγκλημα. Ειδικότερα, το ΤΕΑ έχει δύο σκέλη. Από την μια πλευρά, το σκέλος *Σύνορα* στοχεύει στην επίτευξη «ενός ενιαίου και υψηλού επιπέδου ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα, στηρίζοντας μια κοινή πολιτική για τη θεώρηση (βίζα) με στόχο τη διευκόλυνση των νόμιμων μετακινήσεων στην Ε.Ε.». Από την άλλη πλευρά, το σκέλος *Αστυνομία* στηρίζει τις προσπάθειες «για την καταπολέμηση του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, καθώς και την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας για την επιβολή του νόμου και τη διαχείριση των κινδύνων με στόχο την προστασία των ανθρώπων και των υποδομών καίριας σημασίας από τρομοκρατικές επιθέσεις και άλλους κινδύνους που έχουν σχέση με την ασφάλεια».⁴⁴

Συνολικά, για την περίοδο 2014 – 2020, υπάρχουν 58 εθνικά προγράμματα για τα ταμεία ΤΑΜΕ και ΤΕΑ (27 εθνικά προγράμματα ΤΑΜΕ και 31 εθνικά προγράμματα ΤΕΑ). Να σημειωθεί ότι τα κονδύλια του ΤΑΜΕ αφορούν όλα τα κράτη μέλη, ενώ τα κονδύλια ΤΕΑ προορίζονται μόνο για τις χώρες του Σένγκεν, συμπεριλαμβανομένων των συνδεδεμένων κρατών του Σένγκεν.⁴⁵

Ειδικότερα, το ΤΑΜΕ παρέχει επίσης οικονομικούς πόρους για τις δραστηριότητες και τη μελλοντική ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης (ΕΔΜ). Δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2003, έχοντας σκοπό την παροχή στα κράτη μέλη αντικειμενικών και αξιόπιστων δεδομένων για την μετανάστευση και το άσυλο για την σωστή χάραξη πολιτικής της Ε.Ε.. Αποσκοπεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. και των κρατικών αρχών και των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. για πληροφορίες σχετικά με τη μετανάστευση και το άσυλο, παρέχοντας ενημερωμένα, αντικειμενικά, αξιόπιστα και συγκρίσιμα δεδομένα, προκειμένου να υποστηριχθεί η χάραξη πολιτικής. Το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού ποσού της ΤΑΜΕ (περίπου 88%) θα διοχετευθεί μέσω της επιμερισμένης διαχείρισης. Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. θα εφαρμόσουν τα

---

⁴⁴ European Commission, “Migration and Home Affairs Asylum: Migration and Integration Fund (TAME)”, August 2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund_en

⁴⁵ European Commission, “Migration and Home Affairs Asylum: Migration and Integration Fund (TAME)”, August 2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund_en

πολυετή εθνικά τους προγράμματα, καλύπτοντας όλο το διάστημα 2014 – 2020. Τα προγράμματα αυτά σχεδιάζονται, τίθενται σε εφαρμογή και αξιολόγηση από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της Ε.Ε., σε συνεργασία με τους σχετικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών. Οι συγκεκριμένες αυτές δράσεις περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών, όπως η βελτίωση των υπηρεσιών στέγασης και υποδοχής των αιτούντων άσυλο, τα μέτρα ενημέρωσης και οι εκστρατείες σε χώρες εκτός Ε.Ε. σχετικά με τους νόμιμους διαύλους μετανάστευσης, την παροχή βοήθειας σε ευάλωτα άτομα που ανήκουν στις ομάδες, την ανταλλαγή πληροφοριών, τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. και την κατάρτιση προσωπικού σχετικά με τα σχετικά θέματα της ΤΑΜΕ.

Συνολικά, λοιπόν, η χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴⁶ για την αντιμετώπιση των αυξημένων μεταναστευτικών προκλήσεων για την περίοδο 2015 – 2018 υπερδιπλασιάστηκε σε 22 δισ. ευρώ από την αρχική κατανομή ύψους 9,6 δισ. €. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα χρήματα αυτά έχουν κατανεμηθεί ως εξής:

- Τα ταμεία ΤΑΜΕ και ΤΕΑ: 8,2 δισ €
- Υποστήριξη των οργανισμών και των δραστηριοτήτων τους: 1,4 δισ €

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι υπάρχουν και άλλα κονδύλια τα οποία αφορούν την μετανάστευση και ειδικότερα την ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών, όπως λ.χ: το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020», το Ταμείο για την Ευρωπαϊκή Ενίσχυση προς τους πλέον άπορους (FEAD), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), τα οποία λειτουργούν υπό επιμερισμένη διαχείριση υπό το ΤΑΜΕ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέλυσε τις αλληλεπικαλύψεις μεταξύ του ΤΑΜΕ και των χρηματοδοτικών αυτών μέσων της Ε.Ε. και διαπίστωσε ότι τα κονδύλια αυτά έχουν περιορισμένη επικάλυψη από την ΤΑΜΕ μόνο σε ό,τι αφορά ενέργειες και στόχους σχετικά με την παροχή υλικής βοήθειας, την εκπαίδευση, την κατάρτιση, την υποδομή και τις υπηρεσίες υποστήριξης.⁴⁷

---

⁴⁶ European Commission, “EU budget for the refugee crisis and improving migration management: The commission’s contribution to the leaders’ agenda”, 2017
https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171207_eu_budget_for_the_refugee_crisis_and_improving_migration_management_en.pdf

⁴⁷ European Parliament, “EU funds for migration, asylum and integration policies”, Policy Department for Budgetary Affairs, Directorate General for Internal Policies of the Union, April 2018
<http://bruegel.org/wp-content/uploads/2018/05/EU-funds-for-migration.pdf>

Τέλος, ένας εξίσου σημαντικός τρόπος ανταπόκρισης σε μείζονες κρίσεις, με στόχο, μεταξύ άλλων, την παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον μεγάλο αριθμό προσφύγων, είναι η χορήγηση ανθρωπιστικής βοήθειας (υπό μορφή χρηματοδοτήσεων, παροχής αγαθών ή υπηρεσιών) σε οργανώσεις των Ηνωμένων Εθνών, μη κυβερνητικές οργανώσεις και διεθνείς οργανισμούς, σε στενή συνεργασία και διαβούλευση με τα κράτη μέλη.⁴⁸

Η περίπτωση της Ελλάδας

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε από τις αρχές του 2015 πρόγραμμα 2,4 δισεκατομμυρίων ευρώ για 19 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στοχεύει στην παροχή λύσεων για τη μεταναστευτική κρίση. Προκειμένου η Ε.Ε. να στηρίξει τις ελληνικές αρχές, καθώς και τους διεθνείς οργανισμούς και τις ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα που ασχολούνται με το προσφυγικό ζήτημα, η Επιτροπή θα χορηγήσει στην Ελλάδα συνολικά 473 εκατομμύρια ευρώ από δύο ξεχωριστά ταμεία.⁴⁹

Το ποσό των 259.348.877 ευρώ των κεφαλαίων της Ελλάδας θα προέρχεται από το Ταμείο για τη Μετανάστευση και την Ενσωμάτωση του Ασύλου (TAME), το οποίο ασχολείται με τις συνθήκες υποδοχής μεταναστών και προσφύγων, ενώ τα υπόλοιπα 214.844.038 ευρώ θα προέλθουν από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA) και θα πάνε προς διάφορα μέτρα ασφάλειας. Αυτά τα κονδύλια θα διατεθούν με την πάροδο του χρόνου έως το 2020. Το 85% των κεφαλαίων θα ληφθούν απευθείας από τα κράτη μέλη ενώ το υπόλοιπο 15% θα το διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή «βάσει μεμονωμένων προγραμμάτων».⁵⁰

Η χρηματοδότηση έκτακτης ανάγκης – όπως αυτή χαρακτηρίζεται – παρέχεται στα κράτη μέλη προκειμένου να συμβάλει στην επίτευξη τεσσάρων ειδικών στόχων:

---

⁴⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Διαχείριση της προσφυγικής κρίσης: Χρηματοδοτική στήριξη της Ε.Ε. στην Ελλάδα», Σεπτέμβριος 2016 europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5729_el.pdf

⁴⁹ Anastassios Adamopoulos, "European Commission Approves 473 Million Euros to Greece for Migration Crisis", August 2015 <https://greece.greekreporter.com/2015/08/10/european-commission-approves-473-million-euros-to-greece-for-migration-crisis/>

⁵⁰ Anastassios Adamopoulos, "European Commission Approves 473 Million Euros to Greece for Migration Crisis", August 2015 <https://greece.greekreporter.com/2015/08/10/european-commission-approves-473-million-euros-to-greece-for-migration-crisis/>

- **Άσυλο:** «ενίσχυση και ανάπτυξη του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου με την εξασφάλιση της αποτελεσματικής και ομοιόμορφης εφαρμογής της νομοθεσίας της Ε.Ε. στον τομέα αυτό»,⁵¹
- **Νόμιμη μετανάστευση και ολοκλήρωση:** «υποστήριξη της νόμιμης μετανάστευσης προς τα κράτη μέλη της Ε.Ε. σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και προώθηση της αποτελεσματικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών»,⁵²
- **Επιστροφή:** «ενίσχυση δίκαιων και αποτελεσματικών στρατηγικών επιστροφής, οι οποίες συμβάλλουν στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, με έμφαση στη βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας επιστροφής»,⁵³
- **Αλληλεγγύη:** «την διασφάλιση ότι τα κράτη μέλη της Ε.Ε. που πλήττονται περισσότερο από τις ροές μετανάστευσης και ασύλου μπορούν να βασίζονται στην αλληλεγγύη από άλλα κράτη της Ε.Ε.». ⁵⁴

Ειδικότερα, από τις αρχές του 2015, 1 εκ. πρόσφυγες και μετανάστες έχουν εισέλθει στην Ελλάδα και περίπου 650 εκατομμύρια € έχουν χορηγηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για διαχείριση των προσφυγικών ροών. Από το ποσό αυτό, η ελληνική κυβέρνηση έλαβε 188 εκατομμύρια €, ενώ 185 εκατομμύρια € έχουν δοθεί σε οργανώσεις που ασχολούνται με την προστασία των προσφύγων, το άσυλο και τη μετανάστευση, π.χ.: ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM), η Υπηρεσία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες (UNHCR) και το Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης για τους Πρόσφυγες (EASO).⁵⁵

Οι προσπάθειες για την αποκρυπτογράφηση της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης συνήθως αναφέρουν ένα εξαετές πρόγραμμα μισού δισεκατομμυρίου ευρώ (529 εκ.

⁵¹ European Commission, “Migration and Home Affairs Asylum: Migration and Integration Fund (TAME)”, August 2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund_en

⁵² European Commission, “Migration and Home Affairs Asylum: Migration and Integration Fund (TAME)”, August 2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund_en

⁵³ European Commission, “Migration and Home Affairs Asylum: Migration and Integration Fund (TAME)”, August 2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund_en

⁵⁴ European Commission, “Migration and Home Affairs Asylum: Migration and Integration Fund (TAME)”, August 2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund_en

⁵⁵ European Commission, “EU funding for migration and security: How it works”, August 2015 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/20150814_funds_TAME_fsi_en.pdf

€), το οποίο αποτελεί μέρος του κύριου προϋπολογισμού της Επιτροπής και εμπίπτει στα ίδια κεφάλαια του TAME και TEA. Αυτό δεν είναι χρήσιμο, δεδομένου ότι ένα σημαντικό ποσό προορίζεται για σκοπούς πέρα από την προσφυγική κρίση – όπως τα βιομετρικά συστήματα ελέγχου. Η άλλη διαδρομή για την είσπραξη των χρημάτων από την επιτροπή, η οποία άρχισε να ανταποκρίνεται στην κρίση στην Ελλάδα, ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2016, όταν αποφασίστηκε η συμμετοχή της ανθρωπιστικής διεύθυνσης της ECHO, μιας οργάνωσης που συνήθως δραστηριοποιείται σε καταστάσεις κρίσης στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Η ECHO ήρθε στο προσκήνιο κατά τη διάρκεια της ελληνικής κρίσης, αναθέτοντας 203 εκ. € σε μη κρατικούς φορείς. Μόνο οι μεγαλύτερες διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις πληρούν τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων της ECHO και 11 από αυτές έλαβαν επιπλέον κεφάλαια από την UNHCR, τον IOM και την UNICEF.⁵⁶

Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) είχε πρόσβαση σε συμπληρωματικά κονδύλια ύψους περίπου 30,2 εκατομμυρίων € από διμερείς και ιδιωτικούς χορηγούς την ίδια περίοδο, επιπλέον των ευρωπαϊκών κονδυλίων, φθάνοντας συνολικά τα 161 εκ. €. Ο IOM είχε στη διάθεσή του άλλα 2,6 εκατομμύρια €, που προέρχονταν από διμερείς χορηγούς καθώς και από την Τράπεζα του Συμβουλίου της Ευρώπης, φθάνοντας συνολικά τα 58 εκ. €.⁵⁷

Η οργάνωση Medecins Sans Frontieres (MSF), η οποία σταμάτησε να δέχεται τα ευρωπαϊκά κεφάλαια, εκτιμάται ότι έχει δαπανήσει 32,4 εκατομμύρια € από το 2015 μέχρι τον Ιούνιο του 2016 για να βοηθήσει στη διαχείριση των επιπτώσεων της κρίσης στην Ελλάδα. Ένα μεγάλο μέρος αυτής της χρηματοδότησης χρησιμοποιήθηκε για να μετριάσει τις άθλιες συνθήκες στον ανεπίσημο προσφυγικό καταυλισμό στην Ειδομένη.⁵⁸

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, της Βρετανίας και της Γερμανίας, έχουν πραγματοποιήσει μεγάλες διμερείς συνεισφορές στην Ελλάδα μέσω σημαντικών διεθνών μη κυβερνητικών οργάνωσης και διακυβερνητικών φορέων όπως ο Διεθνής

---

⁵⁶ European Commission, “EU funding for migration and security: How it works”, August 2015 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/20150814_funds_TAME_fsi_en.pdf

⁵⁷ European Commission, “EU funding for migration and security: How it works”, August 2015 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/20150814_funds_TAME_fsi_en.pdf

⁵⁸ European Commission, “EU funding for migration and security: How it works”, August 2015 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/20150814_funds_TAME_fsi_en.pdf

Οργανισμός Αμνηστίας και η Ύπατη Αρμοστέία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. Από τον Ιούλιο του 2016, ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος, ο οποίος περιλαμβάνει τη Νορβηγία, το Λιχτενστάιν και την Ισλανδία, έχει εκτελέσει πρόγραμμα ύψους 2,4 εκατομμυρίων δολαρίων προκειμένου να βοηθήσει τις χώρες εκείνες που πλήττονται περισσότερο από τις προσφυγικές ροές. Από αυτά τα στοιχεία απουσιάζουν τα στοιχεία σχετικά με τις ιδιωτικές δωρεές που πραγματοποιήθηκαν τόσο στις διεθνείς ΜΚΟ, πέρα από τους Γιατρούς χωρίς Σύνορα, όσο και σε άλλες μικρότερες φιλανθρωπικές οργανώσεις και ομάδες εθελοντών, καθώς δεν υπάρχουν ακριβείς εκτιμήσεις.⁵⁹

B. Προγράμματα

Κατά την τελευταία διετία, η μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε. έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο, χάρη την εφαρμογή του ευρωπαϊκού προγράμματος δράσης για τη μετανάστευση το οποίο πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο του 2015 και εφαρμόζεται έως σήμερα.⁶⁰ Πιο συγκεκριμένα, οι προσπάθειες της Ε.Ε. επικεντρώνονται στα εξής:

1. **Μείωση των ροών:** Η συμφωνία Ε.Ε. – Τουρκίας, τον Μάρτιο του 2016, έχει ως στόχο να σταματήσει την ανεξέλεγκτη εισροή μεταναστών στα νησιά του Αιγαίου. Προβλέπει δυνατότητες νόμιμης εισόδου προσφύγων στην Ευρώπη (μέσω των προγραμμάτων της Μετεγκατάστασης, του Δουβλίνου και της Κανονικής διαδικασίας). Το αποτέλεσμα ήταν να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών που έρχονται από την Τουρκία. «Η Ε.Ε. και η Τουρκία συμφώνησαν ότι οι παράτυποι μετανάστες που φτάνουν από την Τουρκία στα ελληνικά νησιά, οι οποίοι δεν ζητούν άσυλο ή των οποίων η αίτηση δεν έγινε δεκτή, μπορούν να επιστρέφονται στην Τουρκία». Η Ε.Ε. στηρίζει την Ελλάδα και την Ιταλία μέσω της δημιουργίας hotspots ώστε να βοηθήσει τις αρχές των χωρών αυτών να διαχειρίζονται καλύτερα τις εισερχόμενες μεταναστευτικές ροές. Στο πλαίσιο αυτό, «έχει επίσης στείλει εμπειρογνώμονες από τα κράτη μέλη (π.χ. EASO experts) για να βοηθήσουν στον έλεγχο, την ταυτοποίηση και την

⁵⁹ Refugees Deeply, “Full Breakdown of What Money Went Where in Greece 2015-2016” <https://www.newsdeeply.com/refugees/background/full-breakdown-of-what-money-went-where-in-greece-2015-2016>

⁶⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Η Ε.Ε. και η μεταναστευτική κρίση», Ιούλιος 2017 <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/el/>

καταχώριση των ατόμων που φτάνουν και για να τους ενημερώνουν σχετικά με το δικαίωμά τους να υποβάλουν αίτηση για διεθνή προστασία».⁶¹

2. **Προστασία των συνόρων:** Η Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή, η οποία βασίστηκε στις υπάρχουσες δομές του οργανισμού Frontex, τέθηκε σε λειτουργία τον Οκτώβριο του 2016 έχει σαν σκοπό να εξασφαλίσει ότι «η Ευρώπη μπορεί να προστατεύσει τα εξωτερικά της σύνορα και να αντιμετωπίσει από κοινού με άλλους θεσμούς της Ε.Ε. τις νέες προκλήσεις στον τομέα της μετανάστευσης και της ασφάλειας».⁶²

3. **Ασφαλείς διαδρομές:** Το 2015 θεσπίστηκε ένα πρόγραμμα μετεγκατάστασης, κατά το οποίο τα κράτη μέλη της Ε.Ε. δεσμεύονται να δεχτούν και να εντάξουν στην επικράτειά τους άτομα από την Ελλάδα και την Ιταλία (χώρες εισόδου). Στόχος επίσης ήταν να δημιουργήσει η Ε.Ε. ασφαλείς και νόμιμες διαδρομές εισόδου στην Ε.Ε. για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες, ώστε να μην χρειάζεται να θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή τους, καθώς στην προσπάθειά τους να έρθουν στην Ευρώπη, καταφεύγουν σε διακινητές.⁶³

Γ) Δομή και αδυναμίες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου

Η δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΚΕΣΑ) ως συστατικού στοιχείου του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης προέκυψε ήδη από 1999 από τη σκέψη να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση ένας ενιαίος χώρος προστασίας των προσφύγων, με γνώμονα την σύμβαση της Γενεύης και των κοινών ανθρωπιστικών αξιών που προασπίζουν όλα τα κράτη μέλη.⁶⁴

Έπειτα από μακρές διαπραγματεύσεις, η οδηγία 2005/85/ ΕΚ εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο 2005. Σκοπός της ήταν να θεσπίσει τους κανόνες για τη χορήγηση και την ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα στην Ε.Ε.. Ωστόσο, η οδηγία αφήνει πολλή

⁶¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Η Ε.Ε. και η μεταναστευτική κρίση», Ιούλιος 2017 <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/el/>

⁶² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Η Ε.Ε. και η μεταναστευτική κρίση», Ιούλιος 2017 <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/el/>

⁶³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Η Ε.Ε. και η μεταναστευτική κρίση», Ιούλιος 2017 <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/el/>

⁶⁴ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, «Πράσινη Βίβλος σχετικά με το μέλλον του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου», Βρυξέλλες, 2007 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0301&from=EL>

διακριτικότητα στα κράτη μέλη και περιείχε πολλούς ασαφείς όρους, κάτι που άφηνε ελάχιστα περιθώρια για εναρμόνιση των συστημάτων. Επιπλέον, η οδηγία καταδικάστηκε ευρέως από τα όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα για παραβίαση των προτύπων αυτών. Το 2009, η Επιτροπή πρότεινε την αναδιατύπωση της οδηγίας. Μετά από περαιτέρω διαπραγματεύσεις, τροποποιήθηκε η αναδιατύπωση της οδηγίας και εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2013. Η οδηγία αυτή τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2015 σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε., με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία.⁶⁵ Το ΚΕΣΑ – όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα – περιλαμβάνει το σύνολο των κανόνων εκείνων που καθορίζουν ποιο κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας (Κανονισμός Δουβλίνου), τα πρότυπα για τις διαδικασίες ασύλου (Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου) και τα πρότυπα για την υποδοχή των αιτούντων διεθνούς προστασίας (Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής).⁶⁶

Οι ευρωπαϊκές πρακτικές για την εφαρμογή της σύμβασης του 1951 και το πρωτόκολλο του 1967 διέφεραν σε μεγάλο βαθμό από κράτος σε κράτος.⁶⁷ Οι περισσότεροι κανόνες ασύλου είναι εθνικοί και διαφέρουν μεταξύ των χωρών μελών της Ε.Ε.. Για παράδειγμα, οι εθνικοί κανόνες καλύπτουν το πότε και το για ποιους λόγους χορηγείται κατοικία, το ποιες χώρες προέλευσης θεωρούνται ασφαλείς, την φύση της υποστήριξης που παρέχεται στους αιτούντες άσυλο, και το πόσο γρήγορα παρέχεται πρόσβαση στην αγορά εργασίας.⁶⁸ Όμως, η εναρμόνιση των ευρωπαϊκών πολιτικών ασύλου θεωρήθηκε αναγκαιότητα όταν άρχισαν οι εργασίες για την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων στην Ένωση, η είχε ως αποτέλεσμα τις πρώτες προσπάθειες εναρμόνισης της πολιτικής ασύλου με στόχο την δημιουργία ενός κοινού καθεστώτος ασύλου στην Ευρώπη.⁶⁹

---

⁶⁵ Marcelle Reneman, "EU Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy", June 2015 <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/09615768.25.3.483?journalCode=rklj20>

⁶⁶ Nikolai Atanassov, "EU asylum, borders and external cooperation on migration", In-depth Analysis, May 2018

[http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_IDA\(2018\)621878](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_IDA(2018)621878)

⁶⁷ Stein Arne Brekke, "Establishing a Common European Asylum System: Tracing the Impact of EU Policy-making on Asylum Outcomes", March 2017 <https://docplayer.net/54543986-Establishing-a-common-european-asylum-system.html>

⁶⁸ Richard Wike, Bruce Stokes and Katie Simmons, "Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean More Terrorism, Fewer Jobs", Pew Research Center, July 2016 <http://www.pewglobal.org/files/2016/07/Pew-Research-Center-EU-Refugees-and-National-Identity-Report-FINAL-July-11-2016.pdf>

⁶⁹ Stein Arne Brekke, "Establishing a Common European Asylum System: Tracing the Impact of EU Policy-making

Η σημερινή κατάσταση του ευρωπαϊκού καθεστώτος ασύλου επηρεάστηκε έντονα από την προσφυγική κρίση του 2015, η οποία ανέδειξε τις αδυναμίες του CEAS, το οποίο αποδείχτηκε ιδιαίτερα δυσλειτουργικό σε περιόδους υψηλών εισροών προσφύγων.⁷⁰ Αυτή η κατάσταση πιθανότατα να επηρεάσει έντονα τα κράτη της Βορείου Ευρώπης έως το 2022, κάτι που αποτελεί πρόκληση του CEAS.⁷¹

Τα συστήματα ασύλου ορισμένων χωρών δεν συγκλίνουν μεταξύ τους και γι' αυτό τον λόγο διακρίνονται σε λειτουργικά και μη. Χώρες στα σύνορα της Ευρώπης (όπως η Ιταλία, η Μάλτα, η Ουγγαρία και η Ελλάδα) και οι χώρες που είναι ιδιαίτερα ελκυστικές χώρες προορισμού (όπως η Γερμανία και η Σουηδία) λαμβάνουν τη συντριπτική πλειοψηφία των αιτούντων άσυλο, ενώ άλλες ευρωπαϊκές χώρες δεν επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό. Συνεπώς, α) ο μεγάλος αριθμός αιτούντων ασύλου που φτάνουν στην Ευρώπη, β) η ανισομερής κατανομή των αιτούντων σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης, γ) η αποτυχία των χωρών αυτών να εκπληρώσουν τις διεθνείς υποχρεώσεις τους στον χειρισμό των προσφύγων και δ) οι λεπτομερείς οδηγίες που αφήνουν τον εθνικό νομοθέτη με περιορισμένη διακριτική ευχέρεια, οδήγησε σε επείγουσα ανάγκη για περαιτέρω βελτίωση και αναδιάρθρωση του CEAS.⁷²

Ο καθηγητής Florian Trauner⁷³ αναφέρει σχετικά με το CEAS ότι «είτε οι κανόνες της Ε.Ε. γίνονται αποδεκτοί, αλλά καταλήγουν να επιβαρύνουν υπερβολικά τα κράτη μέλη του Νότου εξαιτίας της φύσης του συστήματος του Δουβλίνου, είτε οι κανόνες της Ε.Ε. αγνοούνται, πράγμα που επιβαρύνει τα βόρεια κράτη λόγω της μετακίνησης των μεταναστών προς τον βορρά όπως η Γερμανία και η Σουηδία». Μια ουσιαστική μεταρρύθμιση ορισμένων τμημάτων του CEAS φαίνεται επομένως αναγκαία. Η λύση σε αυτά τα προβλήματα θα πρέπει να καλύπτει μια μεγάλη

---

on Asylum Outcomes”, March 2017 <https://docplayer.net/54543986-Establishing-a-common-european-asylum-system.html>

⁷⁰ Vision Europe Summit, “Improving the Responses to the Migration and Refugee Crisis in Europe”, Calouste Gulbenkian Foundation, Lisbon, Nov 2016 <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/02/VisionEurope-PolicyPapersweb.pdf>

⁷¹ Stein Arne Brekke, “Establishing a Common European Asylum System: Tracing the Impact of EU Policy-making

on Asylum Outcomes”, March 2017 <https://docplayer.net/54543986-Establishing-a-common-european-asylum-system.html>

⁷² Stein Arne Brekke, “Establishing a Common European Asylum System: Tracing the Impact of EU Policy-making

on Asylum Outcomes”, March 2017 <https://docplayer.net/54543986-Establishing-a-common-european-asylum-system.html>

⁷³ Καθηγητής στο Ινστιτούτο Ευρωπαϊκών Σπουδών και στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Vrije Universiteit Brussel.

ποικιλία τομέων πολιτικής, όπως π.χ. βελτίωση της αστυνομικής συνεργασίας και της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτες χώρες.⁷⁴

Είναι αληθές ότι η άφιξη μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο σε σύντομο χρονικό διάστημα ανέδειξε τις αδυναμίες του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και οδήγησε σε σημαντικά διοικητικά προβλήματα, προβλήματα υποδοχής, προστασίας συνόρων και οικονομικές δυσκολίες σε πολλά κράτη μέλη.⁷⁵ Οι αδυναμίες στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή του ισχύοντος συστήματος ασύλου της Ε.Ε. οδήγησαν σε διαφορετική μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και στα διαφορετικά ποσοστά αναγνώρισης σε ολόκληρη την Ε.Ε.. Αυτές οι αποκλίσεις ενθαρρύνουν δευτερογενείς κινήσεις και κατάχρηση του κανόνες. Οι διαδικασίες είναι επίσης πολύ σύνθετες και χρονοβόρες και το σύστημα συνολικά οδηγεί σε δυσανάλογη πίεση στα κράτη μέλη της πρώτης εισόδου.⁷⁶

Για την αντιμετώπιση των αδυναμιών αυτών του CEAS, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε τους εξής στόχους⁷⁷:

- την δημιουργία ενός «βιώσιμου και δίκαιου συστήματος για τον καθορισμό του κράτους που είναι υπεύθυνο για τους αιτούντες άσυλο»,
- την ενίσχυση του συστήματος Eurodac,
- επίτευξη μεγαλύτερης σύγκλισης με τη δημιουργία μιας ενιαίας κοινής διαδικασίας ασύλου στην Ε.Ε., καθώς και την αναδιατύπωση της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.
- να αποτρέψει δευτερογενείς μετακινήσεις εντός της Ε.Ε.. Για το σκοπό αυτό, ο κανονισμός του Δουβλίνου III προβλέπει ότι ο αιτών άσυλο πρέπει να υποβάλει την αίτησή του στη χώρα της πρώτης εισόδου και δεν επιτρέπεται να μετακινηθεί σε άλλη χώρα.

Γι' αυτό το λόγο, η Επιτροπή δημοσίευσε τον Ιούλιο του 2016 τις κάτωθι προτάσεις σχετικά με τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις⁷⁸ που πρέπει να συμβούν σχετικά με την εφαρμογή του CEAS:

---

⁷⁴ Ο.π, Stein Arne Brekke

⁷⁵ Ο.π, Stein Arne Brekke

⁷⁶ European Commission, "Overhauling the EU's Asylum rules the Commission's contribution to the leaders' agenda", December 2017, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171207_overhauling_the_eu_asylum_rules_en.pdf

⁷⁷ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, «Εθνικό Πρόγραμμα TAME»

http://www.mopocp.gov.gr/images/stories//2015/prokirikseis15/11102015-ethniko_progr.pdf

1. Δημιουργία ασφαλών περασμάτων για προστασία

- a. Επανεγκατάσταση: με στόχο να μειωθούν τα κίνητρα για τα άτομα να χρησιμοποιούν παράνομες διαδρομές για να φτάσουν σε ασφαλείς προορισμούς όπως π.χ. η Ευρώπη.
- b. Θεωρήσεις ανθρωπιστικής βοήθειας οι οποίες είτε προσφέρονται από μεμονωμένα κράτη μονομερώς (π.χ. Βραζιλία, Ελβετία) είτε από πλευράς Ε.Ε.. Μέρος μιας τέτοιας κοινοτικής προσπάθειας θα μπορούσε να είναι η δημιουργία μικρών προξενικών αρχών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για παράδειγμα, στην Τουρκία ή στη Λιβύη. Αυτά τα φυλάκια θα επιτρέψουν στους ανθρώπους αυτούς που πληρούν τα κριτήρια, να λάβουν ανθρωπιστική βοήθεια – Visa.
- c. Προγράμματα ιδιωτικών χορηγιών για πρόσφυγες για υποστήριξη της άφιξης και της ένταξης των προσώπων που χρήζουν προστασίας.

2. Βελτίωση του Εθνικού Συστήματος Ασύλου

- a. Αποτελεσματικά εθνικά συστήματα ασύλου για τη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου και την αντιμετώπισή των αιτούντων. Πρέπει να διαθέτουν την ικανότητα να διεκπεραιώνουν αποτελεσματικά τις αιτήσεις ασύλου, να παρέχουν επαρκή στέγαση, να ενσωματώνει εκείνους με καθεστώς προστασίας στην κοινωνία, και να παρακολουθεί προσεκτικά τις ταυτότητες των αιτούντων άσυλο στη χώρα.
- b. Ένταξη των προσφύγων στην αγορά εργασίας
- c. Εθελοντική επιστροφή
- d. Μεταρρύθμιση του συστήματος του Δουβλίνου

3. Ενεργοποίηση προστασίας στην περιοχή προέλευσης

- a. Προσωρινή προστασία σε καταυλισμούς προσφύγων καθώς οι συνεχώς επιδεινούμενες συνθήκες οδήγησαν πολλούς πρόσφυγες να αναζητήσουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης αλλού.
- b. Τοπική ενσωμάτωση

---

⁷⁸ Vision Europe Summit, "Improving the Responses to the Migration and Refugee Crisis in Europe", Calouste Gulbenkian Foundation, Lisbon, Nov 2016 <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/02/VisionEurope-PolicyPapersweb.pdf>

4. Αντιμετώπιση των βασικών αιτιών της αναγκαστικής μετανάστευσης μέσω μιας βιώσιμης Εξωτερικής, Οικονομικής και Εμπορικής πολιτικής: Η αντιμετώπιση των ριζικών αιτιών της αναγκαστικής μετανάστευσης περιλαμβάνει τον τερματισμό της σύγκρουση στη Συρία και να σταματήσει ο τρόμος της Ισλαμικής ομάδας. Επιπλέον, περιλαμβάνει βοήθεια στις χώρες καταγωγής των προσφύγων και των μεταναστών π.χ. οι επενδύσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες της προέλευσης αποτελούν σημαντικό μέρος της αντιμετώπισης του προβλήματος αιτίες της αναγκαστικής μετανάστευσης.

5. Δημιουργία πολιτικής βούλησης για μεταρρύθμιση: Μια βασική πρόκληση για την Ε.Ε. και των κρατών – μελών είναι να διαχειριστούν από κοινού τη μετανάστευση. Μερικά βήματα με στόχο την εναρμόνιση των εθνικών πολιτικών ίσως βοηθήσουν και θα μπορούσαν να θέσουν τα θεμέλια για μια πιο ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή πολιτική για τους πρόσφυγες. Για παράδειγμα, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν ένα κοινό όραμα εξωτερικής πολιτικής. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να καταλήξουν σε μια κοινή αντίληψη για τις πολιτικές καταστάσεις στις χώρες προέλευσης των προσφύγων. Μόνο εάν επιτευχθεί αυτό, θα καταστεί εφικτή μια εναρμόνιση των εθνικών ποσοστών προστασίας - ή ακόμη και των διαδικασιών ασύλου σε επίπεδο Ε.Ε..⁷⁹

Βραχυπρόθεσμα, βοηθώντας τις χώρες να τηρήσουν το ισχύον πλαίσιο και να εφαρμόσουν άμεσα τον κανονισμό, θα ενισχυθεί μαζικά η σύγκλιση των πολιτικών ασύλου μεταξύ των κρατών μελών και κατά συνέπεια, θα γίνει αποτελεσματικότερη η εναρμόνιση των ευρωπαϊκών διαδικασιών ασύλου με την περαιτέρω ενίσχυση των σχετικών νόμων. Μέσω ενός συνεχούς διαλόγου σχετικά με την πολιτική για τους πρόσφυγες μεταξύ των κρατών μελών, θα επιτευχθεί σωστή διαχείριση και έλεγχος των ροών.⁸⁰

---

⁷⁹ Vision Europe Summit, "Improving the Responses to the Migration and Refugee Crisis in Europe", Calouste Gulbenkian Foundation, Lisbon, Nov 2016 <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/02/VisionEurope-PolicyPapersweb.pdf>

⁸⁰ Vision Europe Summit, "Improving the Responses to the Migration and Refugee Crisis in Europe", Calouste Gulbenkian Foundation, Lisbon, Nov 2016 <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/02/VisionEurope-PolicyPapersweb.pdf>

Κεφάλαιο 4^ο

Οι θετικές και αρνητικές συνέπειες των προσφυγικών ροών σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο

Η μαζική άφιξη πολιτών από την Μέση Ανατολή και την Αφρική στην Ευρώπη έχει ήδη προκαλέσει πολλές πολιτικές συγκρούσεις σε όλες τις χώρες υποδοχής και εγείρει ερωτήματα σχετικά με τον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό ιστό που συγκρατούν την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και σχετικά με τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις αυτών στο εσωτερικό της Ευρώπης. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, θα αναλυθούν οι πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της προσφυγικής κρίσης που καλείται να διαχειριστεί η Ευρώπη.

A) Πολιτικό επίπεδο

Η διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας και οι παράγοντες που την απειλούν, όπως για παράδειγμα το φαινόμενο της τρομοκρατίας, είναι ένα από τα κύρια και φλέγοντα ζητήματα που απασχολούν την κοινή γνώμη και που βρίσκονται στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης, καθώς δεν είναι λίγοι αυτοί που το συνδέουν με την προσφυγική κρίση.⁸¹

Η μαζική άφιξη προσφύγων χαρακτηρίζεται ως ζήτημα ασφάλειας από την αρχή του 2015, καθώς θεωρείται ότι είναι μη διαχειρίσιμη και εκτός ελέγχου. Η προφανής αύξηση των τρομοκρατικών ενεργειών, η απειλή για τρομοκρατικές επιθέσεις που διεξάγονται ή εμπνέονται από το ISIS και η αύξηση του αριθμού των προσφύγων που εισέρχονται στην Ευρώπη δημιουργούν ένα ισχυρό κλίμα φόβου στην ήδη εύθραυστη περιοχή της Ε.Ε.. Αυτές οι δύο προκλήσεις, έχουν δημιουργήσει έντονη πολιτική αποσταθεροποίηση στον ευρωπαϊκό χώρο. Τόσο σε ευρωπαϊκό

---

⁸¹ Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, “*The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia*”, Estonian Human Development Report 2016/2017 <https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>
<https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

επίπεδο όσο και σε εθνικό, οι κυβερνήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν τις ανησυχίες των πληθυσμών τους.⁸²

Η κρίση του 2015 έχει προκαλέσει αρκετές αντιδράσεις στο εσωτερικό των κοινωνιών που υποδέχονται τους πρόσφυγες. Από την μια πλευρά, γίνεται λόγος για τις απειλές που ενδέχεται να προκαλέσουν οι ροές αυτές όπως οι αλλαγές στην πολιτιστική ταυτότητα της κοινωνίας, η αύξηση των ποσοστών εγκληματικότητας και των τρομοκρατικών χτυπημάτων. Από την άλλη πλευρά, δίνεται έμφαση στη θετική πλευρά της μετανάστευσης για τις κοινωνίες όπως το ότι πρόκειται για πρόσθετο εργατικό δυναμικό, και ότι η αποδοχή τους αποτελεί δείγμα σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δείγμα ανθρωπιάς. Αναμφίβολα, οι αντίθετες αυτές απόψεις αναδιοργανώσουν το σημερινό πολιτικό τοπίο. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε αρκετές χώρες όπως η Γερμανία, η Σουηδία και η Γαλλία, τα πολιτικά κόμματα των οποίων οι ιδεολογίες αντιτίθενται παραδοσιακά μεταξύ τους, αναγκάζονται τώρα να συνεργαστούν και να σχηματίσουν συνασπισμούς προκειμένου να αντιμετωπίσουν την αυξημένη πόλωση που σχηματίζεται με αργούς ρυθμούς στο εσωτερικό της κοινωνίας, αλλά και την άνοδο ακροδεξιών κομμάτων στο προσκήνιο.⁸³

Η αυξημένη πόλωση προκαλείται κατά κύριο λόγο από τη δυσαρέσκεια του ιθαγενούς πληθυσμού λόγω των ολοένα και αυξανόμενων κυμάτων προσφύγων και μεταναστών, και αφετέρου από τη δυσαρέσκεια των μεταναστών και των απογόνων αυτών σχετικά με την διαβίωση τους στη νέα πατρίδα, καθώς έρχονται αντιμέτωποι με τις κοινωνικές ανισότητες και τις διακρίσεις που υφίστανται από τους ντόπιους πληθυσμούς. Πολλές φορές, αυτοί οι άνθρωποι είναι επιρρεπείς στην ριζοσπαστικοποίηση λόγω αυτών των βιωμάτων. Ωστόσο, το φαινόμενο της τρομοκρατίας, που έχει εκδηλωθεί έντονα στην Ευρώπη, δεν συνδέεται άμεσα με την παρούσα κρίση.⁸⁴

---

⁸² Erika Brady, «An analysis of security challenges arising from the Syrian Conflict: Islamic Terrorism, Refugee Flows and Political and Social Impacts in Europe», *Journal of Terrorist Research* <https://cvir.st-andrews.ac.uk/articles/10.15664/jtr.1298/>

⁸³ Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, «*The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia*», Estonian Human Development Report 2016/2017 <https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

⁸⁴ Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, «*The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia*», Estonian Human Development Report 2016/2017 <https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

Πιο συγκεκριμένα, η ανασφάλεια προέρχεται από την αντίληψη ότι η μετανάστευση από αυτές τις περιοχές που έχουν έντονο το ισλαμικό στοιχείο, είναι πιθανό να φέρει «επικίνδυνους» ανθρώπους, εξαιτίας των οποίων σημειώθηκαν την τελευταία τριετία πολλές τρομοκρατικές επιθέσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι επιθέσεις στο Παρίσι και στις Βρυξέλλες, ήταν αυτές που πυροδότησαν τους φόβους της κοινής γνώμης και των πολιτών σχετικά με την τρομοκρατία. Συνέπεια όλων αυτών των τρομοκρατικών επιθέσεων, για τους Ευρωπαίους, ήταν η διαπίστωση ότι η προσφυγική κρίση και το φαινόμενο της τρομοκρατίας συνδέονται μεταξύ τους, καθώς οι ίδιοι πιστεύουν ότι οι εισερχόμενοι πρόσφυγες αυξάνουν την πιθανότητα τρομοκρατίας στη χώρα τους (βλ. διάγραμμα 4.1).⁸⁵

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι αν η Ε.Ε. συνεχίσει να θεωρεί τις ανθρώπινες αυτές ροές ως απειλές για τους «ευρωπαίους πολίτες» ή «κίνδυνο για την ελευθερία και την ασφάλεια», τότε αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα να επαναληφθούν τα λάθη του παρελθόντος, όπως αυτά συνέβησαν κατά την διάρκεια του Μεσοπολέμου, και πιο συγκεκριμένα: την άνοδο της άκρας δεξιάς και των ρατσιστικών – ξενοφοβικών αντιλήψεων και συμπεριφορών.⁸⁶

Επιπρόσθετα, η προσφυγική κρίση προκάλεσε αρνητικές επιπτώσεις στις σχέσεις των χωρών της Ε.Ε. και έθεσε πολλά νομικά ζητήματα. Ένα παράδειγμα είναι η απόφαση της Σλοβακίας και της Ουγγαρίας να αμφισβητήσουν, στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη μετεγκατάσταση των αιτούντων διεθνούς προστασίας μεταξύ των κρατών μελών. Σε καθημερινό επίπεδο υπάρχει η πολιτική επιλογή σχετικά με το αν και σε ποιο βαθμό μπορούν να γίνουν παραχωρήσεις στη λειτουργία του κράτους δικαίου, στον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και στο άνοιγμα της κοινωνίας. Οι αντιπαραθέσεις σε επίπεδο ιδεών εμποδίζουν τη συνεργασία των κρατών μελών της Ε.Ε. σε πρακτικά θέματα και καθιστούν δύσκολη την επίτευξη συναίνεσης στην εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων για τον έλεγχο της μεταναστευτικής κρίσης.

---

⁸⁵ Richard Wike, Bruce Stokes and Katie Simmons, “Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean More Terrorism, Fewer Jobs”, Pew Research Center, July 2016 <http://www.pewglobal.org/files/2016/07/Pew-Research-Center-EU-Refugees-and-National-Identity-Report-FINAL-July-11-2016.pdf>

⁸⁶ Ali Bilgic, Michelle Pace, «The European Union and refugees. A struggle over the fate of Europe», May 2017 <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23340460.2017.1322252>

Με βάση τα παραπάνω, γίνεται σαφές ότι οι μακροπρόθεσμες λύσεις πρέπει να είναι τοπικές, να κατευθύνονται προς τη μείωση των ανισοτήτων, να βελτιώνουν τις αμοιβαίες σχέσεις και την ένταξη των ανθρώπων αυτών στο κοινωνικό γίγνεσθαι, να βοηθούν τους ευάλωτους νέους κ.λ.π..⁸⁷

B) Οικονομικό επίπεδο

Από τη στιγμή της άφιξης των προσφύγων και των μεταναστών στον ευρωπαϊκό χώρο, οι κοινωνίες εκφράζουν τις ανησυχίες τους ότι ο αριθμός των ανθρώπων που φτάνουν στη χώρα είναι πολύ μεγάλος ή ότι υπάρχουν πάρα πολλοί φτωχοί ανάμεσά τους, γεγονός που θα τους καταστήσει βαρύ φορτίο όχι μόνο για το κοινωνικό σύστημα αλλά και για την αγορά κατοικίας και το εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς και απειλή για την οικονομική ευημερία.⁸⁸

Με την πάροδο του χρόνου, οι πρόσφυγες συναγωνίζονται με τους ντόπιους πολίτες για αγαθά όπως τη γη, το νερό, τη στέγαση, τα τρόφιμα και τις ιατρικές υπηρεσίες. Η παρουσία τους οδηγεί σε πιο ουσιαστικές απαιτήσεις στους φυσικούς πόρους, τις εγκαταστάσεις εκπαίδευσης και υγείας, την ενέργεια, τις μεταφορές, τις κοινωνικές υπηρεσίες και την απασχόληση. Η παρουσία τους μπορεί να προκαλέσει πληθωριστικές πιέσεις στις τιμές και να μειώσουν τους μισθούς. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορούν να μεταβάλουν σημαντικά τη ροή αγαθών και υπηρεσιών στο σύνολο της κοινωνίας και η παρουσία τους μπορεί να έχει επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας υποδοχής και να υπονομεύσει πρωτοβουλίες διαρθρωτικής προσαρμογής.⁸⁹

Έχουν εκδηλωθεί επίσης αρκετές ανησυχίες σχετικά με τον αντίκτυπο που θα έχει η μετανάστευση σε σχέση με το εργατικό δυναμικό των κρατών υποδοχής. Ειδικότερα, οι άνθρωποι ανησυχούν ότι η εισροή χαμηλής ειδίκευσης εργασίας

---

⁸⁷ Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, “*The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia*”, Estonian Human Development Report 2016/2017

<https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

⁸⁸ Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, “*The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia*”, Estonian Human Development Report 2016/2017

<https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

⁸⁹ UNCHR, “*Social and economic impact of large refugee populations on host developing countries*”, January 1997

μπορεί να συρρικνώσει τους μισθούς και να βλάψει τον δημόσιο πλούτο λόγω των υποστηρικτικών αναγκών των προσφύγων.⁹⁰

Σύμφωνα με μελέτη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (2016), «η υποδοχή μεγάλου αριθμού προσφύγων στηρίζει την οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης, αλλά ο αντίκτυπος μπορεί να διαφέρει βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα». Η εισροή αιτούντων άσυλο είναι πιθανό να έχει άμεση επίδραση στην οικονομία. Βραχυπρόθεσμα, η μετανάστευση προσφύγων αυξάνει μετρίως το ΑΕΠ, κυρίως επειδή, «ενώ οι δαπάνες του κράτους για την υποστήριξη των προσφύγων αυξάνονται, ο αριθμός των καταναλωτών και των εργαζομένων αυξάνεται επίσης». Ειδικότερα, οι πρόσθετες δημόσιες δαπάνες θα αυξήσουν την εγχώρια ζήτηση και το ΑΕΠ. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι αυτό το αποτέλεσμα θα είναι χαμηλό για την Ε.Ε. στο σύνολό της (π.χ αύξηση του ΑΕγχΠ κατά περίπου 0,1% το 2017), αλλά ότι θα είναι πιο έντονη στις κυριότερες χώρες προορισμού όπως Γερμανία, Γαλλία και Σουηδία.⁹¹ Σύμφωνα με το Δ.Ν.Τ., «η μακροπρόθεσμη επίδραση της άφιξης των προσφύγων εξαρτάται από το πόσο καλά ενσωματώνονται οι δικαιούχοι της προστασίας».⁹² Ωστόσο, σύμφωνα με τον Economist, «οι νεοεισερχόμενοι θα έχουν σχετικά μικρό οικονομικό αντίκτυπο μεσοπρόθεσμα, με το ΑΕγχΠ να αυξάνεται από 0,2 έως 0,3% μέχρι το 2020».⁹³

Η σημερινή εμπειρία δείχνει ότι τα άτομα που έχουν λάβει προστασία τείνουν να ενσωματώνονται στην αγορά εργασίας σε μέτρια έκταση και κατά συνέπεια, η συνεισφορά τους στα κρατικά έσοδα είναι μικρότερη από αυτή των μεταναστών που έρχονται στην Ε.Ε. για να βρουν εργασία. Η παροχή γενναιόδωρων κοινωνικών υπηρεσιών στους μετανάστες μπορεί να προκαλέσει δυσαρέσκεια στον τοπικό πληθυσμό, ο οποίος αντιλαμβάνεται την επίδραση της μετανάστευσης ως κατά κύριο

---

⁹⁰ Global Connections, “*Economic, Social, and Cultural impacts of immigration to the EU: Summary*”, April 2017

<https://globalconnections.champlain.edu/2017/04/23/economic-social-cultural-impacts-immigration-eu-summary/>

⁹¹ IMF “*The Refugee Surge in Europe: Economic Challenges*”, January 2016

<https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2016/12/31/The-Refugee-Surge-in-Europe-Economic-Challenges-43609>

⁹² Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, “*The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia*”, Estonian Human Development Report 2016/2017 <https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

⁹³ Krishnadev Calamur, “*The Economic Impact of the European Refugee Crisis*”, *The Atlantic*, November 2015

<https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/11/economic-impact-european-refugee-crisis/414364/>

λόγο αρνητική. Για παράδειγμα, σε χώρες όπως το Βέλγιο, την Ιταλία, τη Γαλλία, τη Σουηδία, τη Γερμανία, την Ουγγαρία και το Ηνωμένο Βασίλειο, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού διαπιστώνει ότι οι μετανάστες καταλαμβάνουν και μεν θέσεις χαμηλής ειδίκευσης αλλά ταυτόχρονα δυσκολεύουν τους ντόπιους κατοίκους να βρουν απασχόληση και επιπλέον, αποτελούν φόρτο εργασίας για τις δημόσιες υπηρεσίες με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η λειτουργικότητά τους εις βάρος του ντόπιου πληθυσμού, όπως επίσης οι μετανάστες.⁹⁴

Οι χώρες υποδοχής αναμένουν επίσης ότι η διεθνής κοινότητα θα βοηθήσει στην αντιστάθμιση του κόστους που συνεπάγεται η παροχή ασύλου στους πρόσφυγες. Καμία κυβέρνηση μιας χώρας χαμηλού εισοδήματος δεν είναι διατεθειμένη να συνάψει δάνεια ή να ανακατανέμει τα προηγούμενα αναπτυξιακά της κονδύλια σε προγράμματα που σχεδιάζονται ή που απαιτούνται λόγω του μεγάλου αριθμού προσφύγων στη γη τους.⁹⁵

Ωστόσο, ο οικονομικός αντίκτυπος των προσφύγων στις περιοχές υποδοχής δεν είναι απαραίτητως αρνητικός, καθώς μπορεί να δημιουργηθεί μία οικονομική ώθηση από την παρουσία προσφύγων και μπορεί να οδηγήσει στο άνοιγμα και την ανάπτυξη των περιφερειών υποδοχής. Πιο συγκεκριμένα, ορισμένοι παρατηρητές πιστεύουν ότι οι μετανάστες θα μπορούσαν να είναι η λύση για τη γήρανση του πληθυσμού πολλών ευρωπαϊκών χωρών και να αποτελέσει βασικό παράγοντα για μια ισχυρότερη οικονομία. Η Ευρώπη έχει μερικά από τα χαμηλότερα ποσοστά γεννήσεων στον κόσμο. Η οικονομική ανάπτυξη βασίζεται στην παραγωγικότητα σε συνδυασμό με τους εργαζόμενους – όταν οι αριθμοί αυτών των δυο αυξάνονται σταθερά, οι χώρες ευημερούν. Επιπλέον, πέραν των δημογραφικών στοιχείων, η μετανάστευση θα μπορούσε επίσης να βελτιώσει τις οικονομικές επιδόσεις της Ευρώπης σε μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη βάση με διάφορους τρόπους. Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες φέρνουν διαφορετικές δεξιότητες και ικανότητες.

---

⁹⁴ Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, “*The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia*”, Estonian Human Development Report 2016/2017 <https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

⁹⁵ Global Connections, “*Economic, Social, and Cultural impacts of immigration to the EU: Summary*”, April 2017 <https://globalconnections.champlain.edu/2017/04/23/economic-social-cultural-impacts-immigration-eu-summary/>

Μπορούν να αυξήσουν τον ανταγωνισμό σε συγκεκριμένες αγορές εργασίας, αυξάνοντας το κίνητρο για τους ντόπιους να αποκτήσουν ορισμένες δεξιότητες.⁹⁶

Οι εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επισημαίνουν ότι, κατά κανόνα, οι μετανάστες από χώρες εκτός Ε.Ε. λαμβάνουν συνήθως λιγότερα ατομικά οφέλη από ό, τι συνεισφέρουν σε φόρους και κοινωνικές εισφορές. Και η απασχόλησή τους είναι ο σημαντικότερος παράγοντας της καθαρής δημοσιονομικής συνεισφοράς. Για τα κράτη μέλη με γήρανση του πληθυσμού και συρρίκνωση του εργατικού δυναμικού, η μετανάστευση μπορεί να μεταβάλει την κατανομή της ηλικίας με τρόπο που μπορεί να διατηρήσει τα δημόσια οικονομικά. Αν όμως το ανθρώπινο δυναμικό δεν χρησιμοποιείται καλά, η εισροή των προσφύγων μπορεί να αποδυναμώσει τη δημοσιονομική βιωσιμότητα. Επιπλέον, ενώ οι μεταναστευτικές ροές μπορούν να αντισταθμίσουν εν μέρει τις δυσμενείς δημογραφικές εξελίξεις, προηγούμενες μελέτες έχουν δείξει ότι η μετανάστευση δεν θα μπορούσε να λύσει από μόνη της τα προβλήματα που σχετίζονται με τη γήρανση στην Ε.Ε..⁹⁷

Μολονότι αναγνωρίζεται ότι ενδέχεται να υπάρχουν και θετικές πτυχές όσον αφορά τον αντίκτυπο της εισροής προσφύγων στην οικονομική ζωή μιας χώρας υποδοχής, η μεγάλη κλίμακας παρουσία των προσφύγων αποτελεί πάντοτε ένα βαρύ φορτίο για τις χώρες αυτές.⁹⁸ Ωστόσο, είναι σημαντικό οι χώρες υποδοχής να υποστηρίξουν την ταχεία ένταξή τους στην αγορά εργασίας για να αποτρέψουν τις κοινωνικές εντάσεις. Η επιτυχής προσαρμογή των ατόμων που έχουν επανεγκατασταθεί ή μεταφερθεί προς το παρόν θα έχει σημαντική επίδραση στη στάση της Ε.Ε. απέναντι στη μετανάστευση και τους μετανάστες στο εγγύς μέλλον.⁹⁹

---

⁹⁶ Jean-Claude Garcia-Zamor, "The Global Wave of Refugees and Migrants: Complex Challenges for European Policy Makers", Public Organization Review, December 2017, Volume 17, Issue 4 <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11115-016-0371-1>

⁹⁷ Krishnadev Calamur, "The Economic Impact of the European Refugee Crisis", The Atlantic, November 2015 <https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/11/economic-impact-european-refugee-crisis/414364/>

⁹⁸ UNCHR, "Social and economic impact of large refugee populations on host developing countries", January 1997 <http://www.unhcr.org/excom/standcom/3ae68d0e10/social-economic-impact-large-refugee-populations-host-developing-countries.html>

⁹⁹ Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, "The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia", Estonian Human Development Report 2016/2017 <https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

Γ) Κοινωνικό – Πολιτισμικό επίπεδο

Παρά τις όποιες πολιτικές και οικονομικές επιπτώσεις των ροών στον ευρωπαϊκό χώρο, είναι σημαντικό να εξεταστούν και οι πολιτιστικές διαφορές μεταξύ των μεταναστών και των πολιτών των χωρών υποδοχής και πώς αυτές επηρεάζουν την μεταξύ τους συμβίωση.

Πολλοί μετανάστες και πρόσφυγες είναι μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα και η πλειοψηφία αυτών δεν γνωρίζουν την αγγλική γλώσσα, με αποτέλεσμα η επικοινωνία ανάμεσα στους λαούς να καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη. Το εμπόδιο γλώσσας και πολιτισμού είναι πολύ πιθανό να ενισχύσει τον αργό χαρακτήρα της επαφής μεταξύ των λαών και αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οι πολιτιστικές και κοινωνικές επιπτώσεις να είναι πιο βαθιές. Αν οι πρόσφυγες προέρχονται από την ίδια πολιτιστική και γλωσσική ομάδα με τον τοπικό πληθυσμό, υπάρχει συχνά ταυτοποίηση και συμπάθεια για την κατάστασή τους. Εξάλλου, δεν είναι λίγα τα παραδείγματα των προσφύγων που στεγάζονται σε κατοικίες των ντόπιων πληθυσμών.¹⁰⁰

Όπως είναι σύνηθες, η παρουσία των προσφύγων μπορεί να επηρεάσει την εθνοτική ισορροπία στον τοπικό πληθυσμό και να επιδεινώσει τις συγκρούσεις. Υπάρχουν συνήθως καταγγελίες από τους πρόσφυγες σε θέματα ασφάλειας γενικότερα και ποσοστά εγκληματικότητας, κλοπής, δολοφονίας κ.λπ., ειδικότερα. Συγχρόνως, παρατηρείται ότι αυξάνονται άλλα κοινωνικά προβλήματα όπως η πορνεία και ο αλκοολισμός εντός των προσφυγικών συνοικισμών. Από την μια πλευρά, η αδράνεια και η φτώχεια μέσα σε έναν προσφυγικό καταυλισμό μπορεί να προκαλέσει κλιμάκωση τέτοιων τάσεων, ιδιαίτερα εάν υπάρχουν ομάδες νεαρών ανδρών ανάμεσα σε αυτούς. Από την άλλη πλευρά, οι πρόσφυγες μπορούν να κατηγορηθούν από τον τοπικό πληθυσμό για όλες τις δυσάρεστες δραστηριότητες που συμβαίνουν γύρω τους.¹⁰¹

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι πρόσφυγες μπορούν να φέρουν περιουσιακά στοιχεία στην χώρα υποδοχής, όπως δεξιότητες και γνώσεις, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν προς όφελος των κατοίκων της περιοχής. Αυτές μπορεί να αφορούν θέματα υγείας, εκπαίδευσης ή και επιχειρηματικότητας, με στόχο την

¹⁰⁰ Scott Rainville, "Economic, Social, and Cultural impacts of immigration to the EU: Summary", Global Connections, April 2017

<https://globalconnections.champlain.edu/2017/04/23/economic-social-cultural-impacts-immigration-eu-summary/>

¹⁰¹ UNCHR, "Social and economic impact of large refugee populations on host developing countries", January 1997 <http://www.unhcr.org/excom/standcom/3ae68d0e10/social-economic-impact-large-refugee-populations-host-developing-countries.html>

τόνωση της τοπικής οικονομίας ή την προσφορά καινοτόμων τεχνικών στην γεωργίας που προηγουμένως ήταν άγνωστες στις περιοχές υποδοχής.¹⁰²

Κεφάλαιο 5^ο

Συμπεράσματα - Αξιολόγηση της ευρωπαϊκής πολιτικής και προτάσεις πολιτικής

Υπό το πρίσμα του όλο και πιο πιεστικού πολιτικού πλαισίου που περιβάλλει την άφιξη των αιτούντων άσυλο μέσω των νοτιοανατολικών χερσαίων συνόρων και της Μεσογείου, αποτελεί για την Ευρωπαϊκή Ένωση επιτακτική ανάγκη να προβεί σε ορισμένες ενέργειες που θα αποσκοπούν στην καλύτερη και αποτελεσματική διαχείριση της μετανάστευσης. Τέτοιες ενέργειες θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

- Προστασία των ευρωπαϊκών συνόρων και μείωση της παράνομης μετανάστευσης: Η μείωση της παράνομης μετανάστευσης βρίσκεται στην καρδιά της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής. Βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες: α) ενισχυμένη αστυνομική και δικαστική παρουσία, β) βελτίωση του συστήματος πληροφοριών, γ) καταπολέμηση λαθρεμπορίου και παροχή βοήθειας στις ευάλωτες ομάδες και δ) ενίσχυση συνεργασίας με τρίτες χώρες.¹⁰³ Τα προαναφερθέντα μέτρα θα συμβάλλουν στο να περιοριστούν οι ανησυχίες που προκύπτουν σχετικά με τη μη εξουσιοδοτημένη είσοδο και την αύξηση της μετανάστευσης ως ζήτημα πολιτικής.¹⁰⁴
- Στενότερη συνεργασία ανάμεσα στα κράτη της Ε.Ε.: Στόχος αυτής της συνεργασίας είναι η ίση κατανομή των προσφύγων σε όλα τα κράτη – μέλη και η δημιουργία καλύτερων συνθηκών διαβίωσης στα hot – spots και στα camps όπου φιλοξενούνται.¹⁰⁵
- Εξασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής των ευρωπαϊκών κανόνων ασύλου: Τα διαφορετικά ποσοστά αποδοχής των αιτούντων άσυλο σε διαφορετικές χώρες

¹⁰² UNCHR, “Social and economic impact of large refugee populations on host developing countries”, January 1997 <http://www.unhcr.org/excom/standcom/3ae68d0e10/social-economic-impact-large-refugee-populations-host-developing-countries.html>

¹⁰³ Uuriintuya Batsaikhan, Zsolt Darvas and Inês Gonçalves Raposo, «People on the move: impact and integration of migrants in the European Union», Special Report, December 2017 http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/12/SpecialReport_People_on_the_move_121217.pdf

¹⁰⁴ Timothy J. Hatton, “Refugees and asylum seekers, the crisis in Europe and the future of policy”, University of Essex, August 2017 <https://academic.oup.com/economicpolicy/article-abstract/32/91/447/4060670>

¹⁰⁵ Timothy J. Hatton, “Refugees and asylum seekers, the crisis in Europe and the future of policy”, University of Essex, August 2017

της Ε.Ε. υποδεικνύουν διαφορετική εφαρμογή των ευρωπαϊκών κανόνων ασύλου. Γι αυτό τον λόγο, απαιτούνται σαφείς κατευθυντήριες γραμμές προς τα κράτη – μέλη για την ορθή αξιολόγηση του αιτήσεων ασύλου.¹⁰⁶

- Επαναπροσδιορισμός της πολιτικής ασύλου για αντιμετώπιση της άνισης κατανομής των προσφύγων μεταξύ των χωρών της Ε.Ε.. Χώρες που αντιστέκονται στην αποδοχή των προσφύγων για πολιτικούς και ιδεολογικούς λόγους αν δεν δέχονται πρόσφυγες, καλούνται να συνεισφέρουν τα υπόλοιπα κράτη με οικονομικά μέσα.¹⁰⁷
- Επανεξέταση του κανονισμού του Δουβλίνου της Ε.Ε. με σκοπό την ανακατανομή της ευθύνης βάσει νέων «βασικών κριτηρίων», κάτι που θα συμβάλλει όχι μόνο στην ασφαλή μετακίνηση των αιτούντων άσυλο, αλλά και στην διασφάλιση της ύπαρξης κατάλληλων συνθηκών υποδοχής στα ευρωπαϊκά κράτη.¹⁰⁸
- Οικοδόμηση εταιρικών σχέσεων με γειτονικές χώρες εκτός Ε.Ε., οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στη συγκράτηση των ροών και στην διευκόλυνση της ασφαλούς επιστροφής των απορριφθέντων μεταναστών.¹⁰⁹
- Βελτίωση της αναγνώρισης των προσφύγων με την παροχή ενός ευρωπαϊκού ID σε κάθε πρόσφυγα και την δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού συστήματος καταγραφής των προσφύγων, το οποίο όμως να συνδέεται με τα εθνικά συστήματα των κρατών μελών.¹¹⁰
- Εκπαίδευση και μόρφωση: Δίνοντας την δυνατότητα σε νέους πρόσφυγες και σε μετανάστες δεύτερης γενιάς να ενταχθούν στα σχολεία και στα εκπαιδευτικά

---

¹⁰⁶ Uuriintuya Batsaikhan, Zsolt Darvas and Inês Gonçalves Raposo, «*People on the move: impact and integration of migrants in the European Union*», Special Report, December 2017 http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/12/SpecialReport_People_on_the_move_121217.pdf

¹⁰⁷ Uuriintuya Batsaikhan, Zsolt Darvas and Inês Gonçalves Raposo, «*People on the move: impact and integration of migrants in the European Union*», Special Report, December 2017

¹⁰⁸ Sergio Carrera, Steven Blockmans, Daniel Gros and Elspeth Guild, «*The EU's Response to the Refugee Crisis Taking Stock and Setting Policy Priorities*», No. 20, December 2015 <https://www.ceps.eu/publications/eu's-response-refugee-crisis-taking-stock-and-setting-policy-priorities>

¹⁰⁹ Uuriintuya Batsaikhan, Zsolt Darvas and Inês Gonçalves Raposo, «*People on the move: impact and integration of migrants in the European Union*», Special Report, December 2017 http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/12/SpecialReport_People_on_the_move_121217.pdf

¹¹⁰ Uuriintuya Batsaikhan, Zsolt Darvas and Inês Gonçalves Raposo, «*People on the move: impact and integration of migrants in the European Union*», Special Report, December 2017 http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/12/SpecialReport_People_on_the_move_121217.pdf

ιδρύματα, γίνεται πιο εύκολη η ένταξή τους και η αποδοχή τους από τον ντόπιο πληθυσμό.¹¹¹

Λαμβάνοντας υπόψη τις σημερινές μεταναστευτικές ροές, με εκατομμύρια ανθρώπους να οδεύουν προς στην Ευρώπη λόγω των πολεμικών συρραξεων, γίνεται κατανοητό το γιατί αυτή η μαζική εισροή προσφύγων το 2015 αποτελεί ένα βραχυπρόθεσμο σοκ. Οι ρίζες της κρίσης των προσφύγων είναι εκτός Ευρώπης. Ως εκ τούτου, για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων της κρίσης, είναι σημαντικό όχι μόνο να αναπτυχθεί ένα κοινό σύστημα υποδοχής, αλλά και να υπάρξει συνεργασία της Ε.Ε. με τις χώρες προέλευσης.¹¹²

Εναπόκειται, λοιπόν, στην Ευρωπαϊκή Ένωση να βρει βιώσιμες λύσεις για τον έλεγχο της μετανάστευσης – λύσεις που θα εξασφαλίσουν ένα ασφαλές περιβάλλον διαβίωσης στην Ευρώπη για τους πρόσφυγες. Η εκπλήρωση αυτού του καθήκοντος αποτελεί σοβαρή πρόκληση για την Ευρώπη: πώς δηλαδή να μεταρρυθμίσουμε την οργάνωση, την διαχείριση της μετανάστευσης και την προστασία των προσφύγων, ώστε η μετάβαση στην Ευρώπη να μην θεωρείται δικαίωμα κάθε ανθρώπου; Το δικαίωμα στην παροχή ασύλου πρέπει να παραμείνει, αλλά πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι από την αρχή του, επινοήθηκε ως προσωρινό, ανακουφιστικό και σωτήριο μέτρο, όχι ως δικαίωμα των εθνών να κινηθούν.¹¹³

Σε ό,τι αφορά όμως τις επιπτώσεις που έχουν αυτές οι ροές, πρέπει να σημειωθεί ότι σε πολιτικό επίπεδο, αν και η μεγάλη εισροή προσφύγων στον ευρωπαϊκό χώρο έχει θεωρηθεί υπεύθυνη για τα τρομοκρατικά ατυχήματα και τις πολιτικές ανισορροπίες, θα έλεγε κανείς ότι με την σωστή διαχείριση και αντιμετώπιση των ροών αυτών είναι δυνατό να διασφαλιστεί η εθνική ασφάλεια και να εξαλειφθεί ο φόβος της κοινής γνώμης για αυτούς τους ανθρώπους. Από οικονομικής πλευράς, οι ισορροπίες φαίνεται να μεταβάλλονται, όπως για παράδειγμα στον πρωτογενή τομέα της παραγωγής, αλλά η παρουσία των

---

¹¹¹ Uuriintuya Batsaikhan, Zsolt Darvas and Inês Gonçalves Raposo, «*People on the move: impact and integration of migrants in the European Union*», Special Report, December 2017 http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/12/SpecialReport_People_on_the_move_121217.pdf

¹¹² Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, “*The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia*”, Estonian Human Development Report 2016/2017 <https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

¹¹³ Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, “*The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia*”, Estonian Human Development Report 2016/2017 <https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/>

μεταναστών και των προσφύγων στο ευρωπαϊκό έδαφος φαίνεται να έχει τόσο θετικές όσο και αρνητικές συνέπειες. Επιπλέον, σε πολιτισμικό και κοινωνικό επίπεδο η μετανάστευση φαίνεται να επαναφέρει στον ευρωπαϊκό χώρο την προοπτική της ανάδυσης μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι η προσφυγική κρίση του 2015 βρήκε την Ευρώπη αντιμέτωπη με τεράστια διλήμματα και προβλήματα διαχείρισης του μεταναστευτικού και του προσφυγικού ζητήματος.¹¹⁴ Μέσω όμως της συνεργασίας των ευρωπαϊκών κρατών με τις χώρες στην περιοχή της Μεσογείου και την θέσπιση ενός ενιαίου συστήματος ασύλου, η προσφυγική κρίση θα πάψει να αποτελεί μια από τις υπαρξιακές προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει σήμερα η Ε.Ε..

---

¹¹⁴ Τσαρδανίδης Χαράλαμπος, «Παράτυπη Μετανάστευση, Προσφυγική Κρίση και ΕΛΛΗΝΙΚΗ Εξωτερική Πολιτική: Τα επερχόμενα διλήμματα», 2018, <https://slideplayer.gr/slide/12776205/#>

Παράρτημα

Πίνακας 2.1: Main Nationalities of Arrivals (in descendant order) 2015 – 2018* ¹¹⁵

	Main Nationalities of Arrivals (in descendant order) 2015 – 2018*
Italy	Tunisia, Eritrea, Nigeria, Sudan, Cote d'ivoire
Greece	Syrian Arab Republic, Iraq, Afghanistan, Cameroon, Democratic Republic of Congo
Spain	Sub-Saharan Africa, Guinea, Morocco, Mali, Mauritania

Πίνακας 2.2: Θάνατοι στην Μεσόγειο ¹¹⁶

	2014	2015	2016	2017	2018
Recorded migrant deaths in Mediterranean	3.283	3.783	5.143	3.139	1.443

Πίνακας 2.3: Persons of concern ¹¹⁷

	Greece			Italy			Spain		
	Refugees	Asylum Seekers	Stateless persons ¹¹⁸	Refugees	Asylum Seekers	Stateless persons	Refugees	Asylum Seekers	Stateless persons
2015	24.838	26.141	198	118.047	60.156	747	6.457	11.020	440
2016	46.427	39.986	198	147.370	99.921	701	12.989	20.360	1.011
2017	38.999	44.221	198	167.335	186.648	715	17.561	34.871	1.596

¹¹⁵ <http://migration.iom.int/europe/>

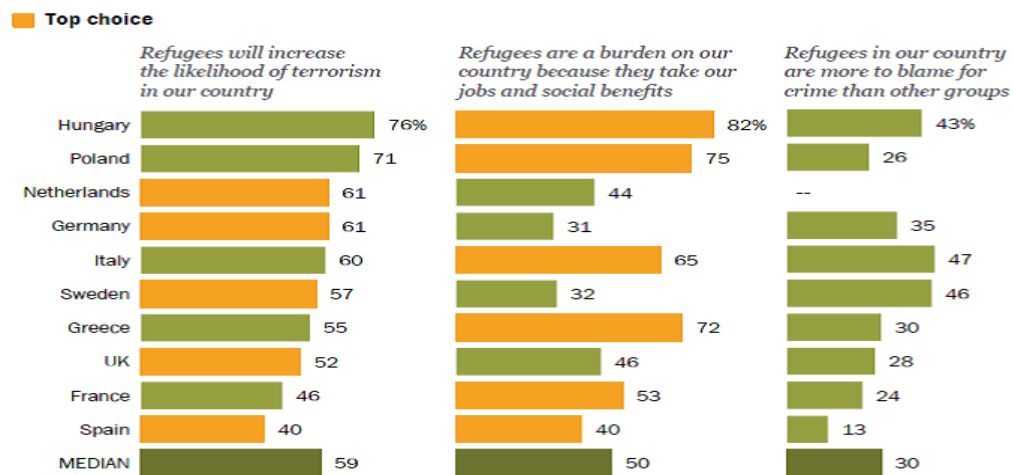
¹¹⁶ IOM, "Improving Data on Missing Migrants", Fatal Journeys, Volume 3 Part 1, 2017

¹¹⁷ http://popstats.unhcr.org/en/overview#_ga=2.112404612.1401590391.1531724966-267951720.1531724966

¹¹⁸ Ορίζονται στο διεθνές δίκαιο ως πρόσωπα που δεν θεωρούνται υπήκοοι από κανένα κράτος δυνάμει της νομοθεσίας του. Με άλλα λόγια, δεν έχουν την εθνικότητα οποιουδήποτε κράτους. Τα στατιστικά στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) αναφέρονται σε άτομα που εμπίπτουν στην εντολή για την ανιθαγένεια του οργανισμού επειδή είναι απάτριδες σύμφωνα με αυτόν τον διεθνή ορισμό, αλλά δεδομένα από ορισμένες χώρες μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν άτομα με απροσδιόριστη εθνικότητα.

Διάγραμμα 4.1: Απόψεις Ευρωπαίων πολιτών για τους πρόσφυγες ¹¹⁹

Many Europeans concerned with security, economic repercussions of refugee crisis

Note: Netherlands excluded on question about crime (Q51b) due to administrative error.

Source: Spring 2016 Global Attitudes Survey. Q51a-c.

¹¹⁹ Richard Wike, Bruce Stokes and Katie Simmons, "Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean More Terrorism, Fewer Jobs", Pew Research Center, July 2016 <http://www.pewglobal.org/files/2016/07/Pew-Research-Center-EU-Refugees-and-National-Identity-Report-FINAL-July-11-2016.pdf>

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

1. Artis Kanacs - Patrizio Lecca, “*Long-term Social, Economic and Fiscal Effects of Immigration into the EU: The Role of the Integration Policy*”, JRC Working Papers in Economics and Finance, April 2017, p.g 1-2
https://ec.europa.eu/futurium/sites/futurium/files/jrc107441_wp_kanacs_and_lecca_2017_4.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
2. Alan Travis, “*Migrants, refugees and asylum seekers: what's the difference?*”, The Guardian, August 2015
<https://www.theguardian.com/world/2015/aug/28/migrants-refugees-and-asylum-seekers-whats-the-difference> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
3. Ali Bilgic, Michelle Pace, «*The European Union and refugees. A struggle over the fate of Europe*», May 2017
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23340460.2017.1322252>
[Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
4. Anastassios Adamopoulos, “*European Commission Approves 473 Million Euros to Greece for Migration Crisis*”, August 2015
<https://greece.greekreporter.com/2015/08/10/european-commission-approves-473-million-euros-to-greece-for-migration-crisis/> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
5. Canadian Council for Refugees, “*Refugees and Immigrants: A glossary*”, September 2010, http://ccrweb.ca/sites/ccrweb.ca/files/glossary_en.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
6. Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/Dve-2011-95-Qualification.pdf> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
7. EASO Newsletter, “*Number of asylum applications lodged in EU in early summer remains stable*”, August 2018 <https://www.easo.europa.eu/number-asylum->

- [applications-lodged-eu-early-summer-remains-stable](#) [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
8. European Commission, «*Priority: Migration - Towards a European agenda on migration*», https://ec.europa.eu/commission/priorities/migration_en [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
  9. European Commission, “*EU funding for migration and security: How it works*”, August 2015
https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/20150814_funds_TAME_fsi_en.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
  10. European Commission, “*EU budget for the refugee crisis and improving migration management: The commission’s contribution to the leaders’ agenda*”, 2017
https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171207_eu_budget_for_the_refugee_crisis_and_improving_migration_management_en.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
  11. European Commission, “*Emergency support within the EU*”, April 2018
http://ec.europa.eu/echo/what-we-do/humanitarian-aid/emergency-support-within-eu_en [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
  12. European Commission, “*EU budget for the refugee crisis and improving migration management: The commission’s contribution to the leaders’ agenda*”, 2017
https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171207_eu_budget_for_the_refugee_crisis_and_improving_migration_management_en.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
  13. European Commission, “*Migration and Home Affairs Asylum: Migration and Integration Fund (TAME)*”, August 2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund_en [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]

14. European Parliament, “*EU funds for migration, asylum and integration policies*”, Policy Department for Budgetary Affairs, Directorate General for Internal Policies of the Union, April 2018 <http://bruegel.org/wp-content/uploads/2018/05/EU-funds-for-migration.pdf> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
15. European Commission, “*Overhauling the EU’s Asylum rules the Commission’s contribution to the leaders’ agenda*”, December 2017 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20171207_overhauling_the_eu_asylum_rules_en.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
16. Erika Brady, «An analysis of security challenges arising from the Syrian Conflict: Islamic Terrorism, Refugee Flows and Political and Social Impacts in Europe», Journal of Terrorist Research <https://cvir.standrews.ac.uk/articles/10.15664/jtr.1298/> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
17. Global Connections, “*Economic, Social, and Cultural impacts of immigration to the EU: Summary*”, April 2017 <https://globalconnections.champlain.edu/2017/04/23/economic-social-cultural-impacts-immigration-eu-summary/> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
18. IMF “*The Refugee Surge in Europe: Economic Challenges*”, January 2016 <https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2016/12/31/The-Refugee-Surge-in-Europe-Economic-Challenges-43609> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
19. IOM, “*Missing Migrants: Tracking Deaths Along Migratory routes – Total Deaths recorded from 01 January to 21* <https://missingmigrants.iom.int/> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
20. *August*”, August 2018 <https://missingmigrants.iom.int/> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]

21. IOM, “Migration Flows – Europe” <http://migration.iom.int/europe/> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
22. IOM, “Improving Data on Missing Migrants”, Fatal Journeys, Volume 3 Part 1, 2017 <https://publications.iom.int/books/fatal-journeys-volume-3-part-1-improving-data-missing-migrants> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
23. Jean-Claude Garcia-Zamor, “*The Global Wave of Refugees and Migrants: Complex Challenges for European Policy Makers*”, Public Organization Review, December 2017, Volume 17, Issue 4
<https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11115-016-0371-1> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
24. Krishnadev Calamur, “*The Economic Impact of the European Refugee Crisis*”, *The Atlantic*, November 2015
<https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/11/economic-impact-european-refugee-crisis/414364/> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
25. Kert Valdaru, Eva-Maria Asari, Lauri Mälksoo, “*The impact of the refugee crisis on Europe and Estonia*”, Estonian Human Development Report 2016/2017
<https://inimareng.ee/en/migration-and-demographic-changes-in-estonia-and-europe/the-impact-of-the-refugee-crisis-on-europe-and-estonia/> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
26. Marcelle Reneman, “*EU Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*”, June 2015
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/09615768.25.3.483?journalCode=rkij20> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
27. Nikolai Atanassov, “EU asylum, borders and external cooperation on migration”, In-depth Analysis, May 2018
[http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_IDA\(2018\)621878](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_IDA(2018)621878) [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]

- 28.**Rachael Cerrotti, “*Sweden was among the best countries for immigrants. That's changing*”, Global Post, Sep. 2017 <https://www.pri.org/stories/2017-09-11/sweden-was-among-best-countries-immigrants-thats-changing> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
- 29.**Refugees Deeply, “*Full Breakdown of What Money Went Where in Greece 2015-2016*”
<https://www.newsdeeply.com/refugees/background/full-breakdown-of-what-money-went-where-in-greece-2015-2016> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
- 30.**Richard Wike, Bruce Stokes and Katie Simmons, “*Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean More Terrorism, Fewer Jobs*”, Pew Research Center, July 2016 <http://www.pewglobal.org/files/2016/07/Pew-Research-Center-EU-Refugees-and-National-Identity-Report-FINAL-July-11-2016.pdf> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
- 31.** Sergio Carrera, Steven Blockmans, Daniel Gros and Elspeth Guild, “*The EU's Response to the Refugee Crisis Taking Stock and Setting Policy Priorities*”, No. 20, December 2015 <https://www.ceps.eu/publications/eu's-response-refugee-crisis-taking-stock-and-setting-policy-priorities> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
- 32.**Stein Arne Brekke, “*Establishing a Common European Asylum System: Tracing the Impact of EU Policy-making on Asylum Outcomes*”, March 2017 <https://docplayer.net/54543986-Establishing-a-common-european-asylum-system.html> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
- 33.**Timothy J. Hatton, “*Refugees and asylum seekers, the crisis in Europe and the future of policy*”, University of Essex, August 2017,
<https://academic.oup.com/economicpolicy/article-abstract/32/91/447/4060670>
[Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
- 34.**UNHCR, “*Refugee or migrant – Which is right? The two terms have distinct and different meanings, and confusing them leads to problems for both populations.*”,

- July 2016 <http://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
35. UNCHR, “*Refugees in Europe*”, October 2017 <http://www.unhcr.org/europe.html>
[Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
36. UNCHR, “*Over one million sea arrivals reach Europe in 2015*”, by Jonathan Clayton/Hereward Holland; ed Tim Gaynor, December 2015
<http://www.unhcr.org/news/latest/2015/12/5683d0b56/million-sea-arrivals-reach-europe-2015.html> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
37. UNCHR, “Europe Emergency”, 2018 <http://www.unhcr.org/europe-emergency.html> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
38. UNCHR, “*Social and economic impact of large refugee populations on host developing countries*”, January 1997
<http://www.unhcr.org/excom/standcom/3ae68d0e10/social-economic-impact-large-refugee-populations-host-developing-countries.html> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
39. UNCHR, “Operational portal – Refugee Situation”,
<https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
40. UNCHR, “Figures at a glance: Statistical Yearbooks”,
<http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
41. UNCHR, “Regional Refugee and Migrant Response plan for Europe: January to December 2017”, Dec. 2016
<http://www.unhcr.org/partners/donors/589497d07/2017-regional-refugee-migrant-response-plan-europe-january-december-2017.html> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
42. Uuriintuya Batsaikhan, Zsolt Darvas and Inês Gonçalves Raposo, «*People on the move: impact and integration of migrants in the European Union*», Special Report,

December 2017, http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/12/SpecialReport_People_on_the_move_121217.pdf

[Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]

43. Vision Europe Summit, "Improving the Responses to the Migration and Refugee Crisis in Europe", Calouste Gulbenkian Foundation, Lisbon, Nov 2016
<http://bruegel.org/wp-content/uploads/2017/02/VisionEurope-PolicyPapersweb.pdf> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]

Ελληνόγλωσση

1. Βασικά πορίσματα της ετήσιας έκθεσης της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) σχετικά με την κατάσταση του ασύλου στην Ε.Ε. για το έτος 2016 <https://www.easo.europa.eu/file/18819/download?token=w1pW0x81>
[Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
2. Γραφείο του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες, «Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων» σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων, ΣΤ΄ Έκδοση, Αθήνα 2009, σελ 27
3. Διεθνής Αμνηστία, «Βασικές ερωτήσεις και απαντήσεις για τα δικαιώματα προσφύγων & μεταναστών», Φεβρουάριος 2016,
<https://www.amnesty.gr/blog/20206/vasikes-erotiseis-kai-apantiseis-gia-ta-dikaiomata-prosfygon-metanaston> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
4. Ετήσια έκθεση για το 2017 της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) http://publications.europa.eu/webpub/easo/annual-report-2017/img/Executive-Summary_EL.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
5. EASO, «Ετήσια έκθεση για την κατάσταση του ασύλου στην ΕΕ για το 2017», Ετήσια Έκθεση 2018 http://publications.europa.eu/webpub/easo/annual-report-2017/img/Executive-Summary_EL.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]

6. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, «Πράσινη Βίβλος σχετικά με το μέλλον του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου», Βρυξέλλες, 2007 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0301&from=EL>
[Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
7. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Διαχείριση της προσφυγικής κρίσης: Χρηματοδοτική στήριξη της Ε.Ε. στην Ελλάδα», Σεπτέμβριος 2016 europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5729_el.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
8. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Η Ε.Ε. και η μεταναστευτική κρίση», Ιούλιος 2017 <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/el/>
[Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
9. Τσαρδανίδης Χαράλαμπος, «Παράτυπη Μετανάστευση, Προσφυγική Κρίση και ΕΛΛΗΝΙΚΗ Εξωτερική Πολιτική: Τα επερχόμενα διλήμματα», 2018, <https://slideplayer.gr/slide/12776205/#> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
10. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, «Νέα Προγραμματική Περίοδος 2014-2020 - Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME)» http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=GR&perform=view&id=5270&Itemid=497 [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
11. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, «Εθνικό Πρόγραμμα TAME» http://www.mopocp.gov.gr/images/stories//2015/prokirikseis15/11102015-ethniko_progr.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]
12. Lawpost, «Τι προβλέπει η Σύμβαση της Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων: Ποιος θεωρείται πρόσφυγας, ποια τα δικαιώματά του και άλλες χρήσιμες πληροφορίες για τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951», Μάρτιος 2016 <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/voithitika-kemena/ti-provlepei-i-symvasi-tis-geneyis-gia-kathestos-ton-prosfygon> [Τελευταία πρόσβαση: 16/9/2018]